

Informationsmaterial om nyfamiljer

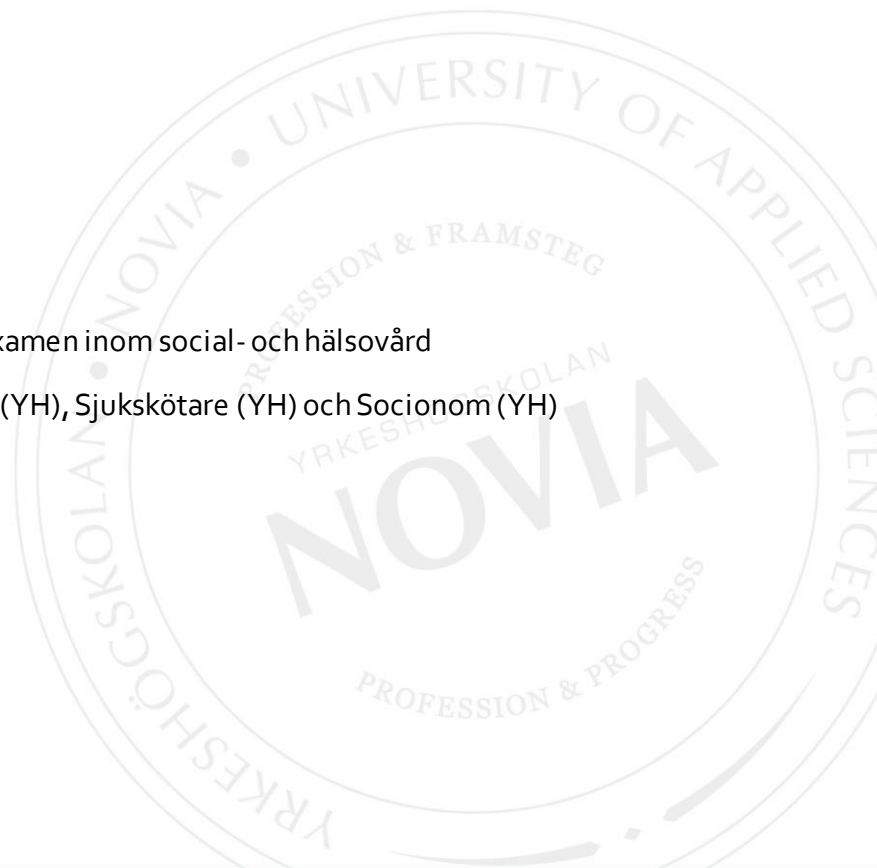
**Ett beställningsarbete av Nyfamiljerna i Finland rf för
professionella inom social- och hälsovård**

Bharathi Fischer
Charlotte Nyström
Julia Hovi
Linda Österholm

Examensarbete för YH-examen inom social- och hälsovård

Utbildning: Hälsovårdare (YH), Sjukskötare (YH) och Socionom (YH)

Åbo 2020

EXAMENSARBETE

Författare: Bharathi Fischer, Charlotte Nyström, Julia Hovi och Linda Österholm,
Utbildning och ort: Hälsovårdare(YH), Sjukskötare(YH) och Socionom(YH), Åbo
Handledare: Christine Alm och Johanna Wikgren-Roelofs

Titel: Informationsmaterial om nyfamiljer - Ett beställningsarbete av Nyfamiljerna i Finland rf för professionella inom social- och hälsovård

---

Datum 12.5.2020

Sidantal 35

Bilagor 2

Abstrakt

I dagens samhälle blir det allt vanligare med nyfamiljer, men vad betyder nyfamilj egentligen och hur kan livet i nyfamiljen påverka barnen? Det finns bristfälligt med information om nyfamiljer på svenska så syftet med arbetet var att skapa ett informationsmaterial om nyfamiljer avsedd för professionella inom social- och hälsovården. I den teoretiska delen behandlas begreppen nyfamilj, skilsmässa, barnets utveckling och kommunikation i nyfamiljen. Fokuset i detta arbete kommer ligga på barn i åldern 0–5 år.

Arbetet inleds med definition av begreppet nyfamilj och fortsätter sedan med utvecklingsfaserna. Dessa faser är inledningsfasen, mellanfasen och sena fasen. Arbetet innehåller teori om hur skilsmässan påverkar barnen före, under och efteråt. I arbetet behandlas också hur man underlättar kommunikationen inom nyfamiljen men även hur gränssättning och konflikthantering kan skötas. Slutligen behandlas relationerna inom familjen, mellan barn och bonusföräldern och syskonrelationer i nyfamiljen. Det centrala i arbetet är hur barnets emotionella eller psykiska utveckling påverkas av bildandet av nyfamiljen, upplevelsen av skilsmässan, hur relationerna i barnets liv förändras och hur kommunikationen sker bäst.

Genom litteraturoversikt av böcker, artiklar och annan evidensbaserad litteratur lyfts fram det som är väsentligt för det här arbetet om nyfamiljer och barnen i nyfamiljen fram. I arbetet används många olika källor för att skapa tillförlitlighet. Resultatet är ett informationsmaterial med lättåtkomlig information för bästa möjliga bemötande och stödande av nyfamiljens situation. Informationsmaterialet visade sig även ha potential att användas som material som kan delas ut till de vuxna i nyfamiljen.

Språk: svenska

Nyckelord: nyfamilj, barnets utveckling, kommunikation

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Bharathi Fischer, Charlotte Nyström, Julia Hovi ja Linda Österholm

Koulutus ja paikkakunta: Terveystenhoitaja (AMK), Sairaanhoidtaja (AMK) ja

Sosionomi (AMK), Turku

Ohjaajat: Christine Alm ja Johanna Wikgren-Roelofs

Nimike: Informaatiomateriaalia uusperheistä – Suomen Uusperheiden liitto ry:n tilaustyö sosiaali- ja terveysalalla työskenteleville ammattilaisille / Informationsmaterial om nyfamiljer - Ett beställningsarbete av Nyfamiljerna i Finland rf för professionella inom social- och hälsovård

---

Päivämäärä 12.5.2020

Sivumäärä 35

Liitteet 2

Tiivistelmä

Tämän hetken yhteiskunnassa uusperheet yleistyvät koko ajan, mutta mitä tällä perhemuodolla tarkoitetaan ja miten uusperhe vaikuttaa lapseen? Ruotsiksi tietoa on puutteellisesti, minkä vuoksi lopputyön tarkoitus onkin koota ruotsinkielinen informaatiomateriaali uusperheistä sosiaali- ja terveysalalla työskenteleville ammattilaisille. Teoriaosuudessa käsittelemme termejä uusperhe, ero, lapsen kehitys ja kommunikaatio. Olemme valinneet keskittyä työssämme lasten kohdalla ikäryhmään 0–5-vuotiaat.

Työmme alussa käsittelemme termiä uusperhe ja jatkamme sitten uusperheen kehitysvaiheisiin, joihin kuuluvat alkuvaihe, keskivaihe ja myöhäisvaihe. Ero-osuudessa käsittelemme teoriaa erosta ja miten ero vaikuttaa lapseen eron eri vaiheissa: ennen eroa, eron aikana ja eron jälkeen. Kommunikaatioluvussa tuomme esille, miten helpottaa uusperheen sisäistä kommunikaatiota, miten asettaa rajoja, ja miten konfliktitilanteet tulisi käsitellä. Lopuksi käsittelemme uusperheen sisäisiä suhteita, lasten välisiä suhteita, sisarussuhdetta sekä lasten suhdetta bonusvanhempiansa. Keskeistä lopputyössämme on, miten uusperheen muodostuminen vaikuttaa lapsen emotionaaliseen/psykkiseen kehitykseen, millainen lapsen kokemus vanhempien erosta on, miten lapsen elämän keskeiset suhteet muuttuvat ja miten kommunikaatio sujuu parhaiten.

Kirjallisuuskatsauksen avulla saimme työssämme tuotua esille olennaisimmat asiat niin uusperheistä ylipäätään, kuin myös lapsista uusperheissä. Työmme luotettavuuden takaamiseksi käytimme työssämme useita eri lähteitä. Teoriaosuutemme tuloksena on informaatiomateriaali, joka sisältää aiheeseen liittyvää informaatiota helposti saatavilla olevassa muodossa. Informaatiomateriaalin avulla edesautetaan uusperheen kohtaamista ja tukemista parhaalla mahdollisella tavalla. Lisäksi informaatiomateriaali osoitti potentiaalia myös siihen, että sitä voisi käyttää jaettavana materiaalina uusperheen aikuisille.

Kieli: ruotsi
kommunikointi

Avainsanat: Avainsanat: uusperhe, lapsen kehitys,

BACHELOR'S THESIS

Author: Bharathi Fischer, Charlotte Nyström, Julia Hovi and Linda Österholm

Degree: Degree Programme in Nursing, Degree Programme in Public Health Nursing and Degree Programme in Social Services, Turku

Supervisors: Christine Alm and Johanna Wikgren-Roelofs

Title: Information material about Blended Families - A Commissioned Work by Suomen uusperheiden liitto ry for Professionals in Social and Health care/ Informationsmaterial om nyfamiljer - Ett beställningsarbete av Nyfamiljerna i Finland rf för professionella inom social- och hälsovård

---

Date 12.5.2020

Number of pages 35

Appendices 2

Abstract

In today's society blended families are becoming more common, but what does a blended family really mean and how can life in the new family affect the children? There is insufficient information on blended families in Swedish, so the purpose of the thesis was to create information material on blended families for professionals in the social- and health care. In the theoretical part we handle, the concepts of blended families, divorce, child development and communication. In our thesis the main focus will be children in the age group of 0-5 years old.

The thesis begins with information about the concept of blended families and continues with the development phases. These phases are divided into the beginning phase, middle phase and late phase. The thesis includes theory about how a divorce affects children before, during and after it occurs. In terms of communication it is brought up how you facilitate communication within the blended family but also how boundaries and conflicts can be handled. The relationships within the family, between child and stepparent and sibling relationships in the blended family are last processed. The core of the thesis is how the child's emotional/psychical developments affects the formation of a blended family, the experience of the divorce, how relationships in the child's life change and how communication is best handled.

Through review of books, articles and other evidence-based literature the most essential parts for blended families and children in the blended family get highlighted. In the thesis there are used many different sources used to create reliability. The result is information material that has easily accessible information for the best reception and supporting of the blended families' situation. The information material had even potential to be used as material to be given to the grown-ups in blended families.

Language: Swedish
communication

Key words: blended family, the child's development,

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Litteraturoversikt.....	2
3	Begreppet nyfamilj.....	3
3.1	Nyfamiljers förekomst i Finland	3
3.2	Att grunda en nyfamilj	4
4	Utvecklingsfaser i en nyfamilj	4
4.1	Inledningsfasen	4
4.2	Mellanasen	5
4.3	Sena fasen	6
5	Hur upplever barnet skilsmässan.....	6
5.1	Före skilsmässan	7
5.2	Under skilsmässan.....	7
5.3	Efter skilsmässan.....	8
6	Kommunikationens betydelse i en nyfamilj	9
6.1	Hur kommunicera med barnet	10
6.2	Kommunikation mellan barnets två hem	12
6.3	Konflikthantering	13
6.4	Gränssättning.....	16
7	Nyfamiljens inverkan på barn i åldern 0-5 år	17
7.1	Från nyfödd till 1,5 år	19
7.2	Barn i åldern 1,5 till 3 år	20
7.3	Barn i åldern 3 till 5 år	21
7.4	Lekens betydelse för barn.....	22
8	Relationerna inom familjen	23
8.1	Relationen till bonusföräldern.....	23
8.2	Relationen mellan syskon i en nyfamilj	25
9	Arbetsprocessen	27
9.1	Arbetet kring teoridelen	27
9.2	Arbetet kring informationsmaterialet	28
9.3	Etik	29
10	Resultat.....	29
11	Avslutande diskussion.....	30
	Källor	32
	Bilagor	

Centrala begrepp

Nyfamilj	Familj med två vuxna och minst ett barn som tillhör den ena vuxna biologiskt
Kärnfamilj	Båda föräldrarna bor tillsammans med barnet
Bonusförälder	Biologiska förälderns nya partner
Bonussyskon	Syskon som inte har en enda biologiskt gemensam förälder
Halvsyskon	Syskon som har en gemensam biologisk förälder
Medförälder	Biologisk förälder till barnet
Närförälder	Biologiska föräldern barnet bor hos
Distansförälder	Biologiska föräldern barnet inte bor hos

1 Inledning

Eftersom nyfamiljer är så vanligt i dagens samhälle så är det prioriterat att det utvecklas material även på svenska. Statistik från nyfamiljer har börjat samlas först år 1990, så behovet av ny information är stort (Helama, u.d.). Därför har föreningen Nyfamiljerna i Finland rf (Suomen uusperheiden liitto ry) tagit kontakt med yrkeshögskolan Novia för att få hjälp. Vår uppgift till detta arbete blev att utveckla ett informationsmaterial till professionella inom temat nyfamilj.

Examensarbetet är en del av projektet ”Stepping”, vars huvudmål är att stöda Nyfamiljerna i Finland rf och syftet är att gemensamt utveckla ny kunskap. Ända från början har professionella tillsammans med nyfamiljer varit med och utvecklat verksamheten. I projektet ger både nyfamiljer och professionella sina synpunkter och erfarenheter för att tillsammans kunna skapa ett material som är till hjälp för nyfamiljen. Ett av ”Stepping”-projektets mål är att skapa material som ökar välbefinnandet i nyfamiljer, materialet skall kunna användas i kommunala beslutsfattningar och av professionella som bemöter nyfamiljer. (Hanke, u.d.).

Arbetet skrivs vid Yrkeshögskolan Novia i Åbo av en mångprofessionell grupp av studeranden, i gruppen finns sjukskötarstuderanden, hälsovårdstuderande och socionomstuderande. Syftet är att utveckla ett informationsmaterial för professionella inom social- och hälsovården. Med hjälp av informationsmaterialet skall professionella lättare kunna identifiera utmanande situationer, stöda och handleda nyfamiljen och barnen som är involverade. Informationsmaterialet utvecklas till professionella inom social- och hälsovården så att nyfamiljer får ett gott bemötande och att professionella får mera material och lättåtkomlig information om vad barnen i dessa familjer behöver. Arbetets frågeställningar är följande: Vad är viktigt att tänka på vid bildandet av en nyfamilj med tanke på barnet, dess ålder och förmåga att kommunicera? Vilka utmaningar står en nyfamilj inför både i bildandet av nyfamiljen och med tanke på de spår en skilsmässa lämnar?

Informationsmaterialet kommer att på ett lättläst sätt ge information om de vanligaste situationerna som kan uppkomma vid bildandet av en nyfamilj. Då en nyfamilj bildas är det många olika aspekter som skall beaktas men barnets välmående och hälsa skall ha det största fokuset. Arbetet handlar om utvecklingsfaser i nyfamiljen, skilsmässans inverkan, kommunikation, nyfamiljens inverkan på barnen i åldern 0-5år och relationerna inom familjen.

I boken *Fältguide för bonusfamiljen* intervjuar Herngren (2016) experter inom olika yrkesområden, till exempel en familjeterapeut och en psykolog. Herngren har frågat Malin Bergström som är barn- och föräldrapsykolog ”Hur kan jag få barnet att känna trygghet i den nya familjen och hemmet?” För att få barnet att vänja sig med nyfamiljen, hjälper det att föräldrarna och bonusföräldrar låter barnen ha sina kompisrelationer. Det hjälper att låta barnen bjuda hem kompisar, så att barnen känner det nya hemmet som sitt eget och inte någon annans. (Herngren, 2016, s. 73.)

2 Litteraturöversikt

Informationen har systematiskt och metodiskt sökts fram inom området för att få fram ny kunskap som skall kunna vara till nytta i praktiken (Olsson & Sörensen, 2011, s. 37). Men även genom att samla och knyta an befintlig kunskap skapas ett mer sammanhängande material med lättåtkomliga resultat.

Datainsamlingen har skett genom litteratursökning av olika artiklar, studier samt tryckta källor (Patel & Davidson, 2011, s. 42). I huvudsak har databasen EBSCO använts med exempelvis sökorden *blended families, children, relationship, stepfamily, effects och communication*. En del material har hittats via snöbollsurval där nya källor kommit fram via andra forskningar, examensarbeten och avhandlingars källförteckningar eller referenser (Forskningsstrategier, u.d.). Som bilaga 1 bifogas sökhistoriken där datum för sökning, databas, sökord, avgränsningar samt antal träffar och valda artiklar tydligt redovisas.

Genom kontakt med Barnvårdsföreningen hittades nyttigt material. Materialet i arbetet har inte begränsat geografiskt ursprung utan lämpligt material från hela världen har använts. Det har strävat till att få med så ny forskning som möjligt, men på grund av bristen av existerande material har det även tagits med äldre forskning vilket ansetts vara relevant. För bättre tillförlitlighet valdes att söka mångsidig information och ha med ett brett urval av källor. (Patel & Davidson, 2011, s. 103).

För att hitta material lånades böcker, söktes artiklar och forskningar med information kring arbetets frågeställningar. Antalet sökträffar och sökord som använts finns som bilaga 1. Efter detta bearbetades materialet och sorterades enligt förbestämda rubriker för logisk strukturering på arbetet. Under denna process hittades även information för en ny rubrik nyfamiljen utvecklingsfaser som passade in i arbetet och innehåll viktig information. Vid sökningen av information valdes innehåll i böcker samt artiklar bort ifall de inte hade

relevant information, detta kunde till exempel handla om fel åldersgrupp eller information som hamnar utanför arbetets frågeställningar. Information som inte direkt varit kopplat till ämnet har även tagits med ifall det varit väsentligt för helheten, här kommer bland annat skilsmässans påverkan och en fungerande kommunikation mellan alla inblandade in, eftersom problem kring dessa har stor inverkan på nyfamiljen.

3 Begreppet nyfamilj

Vad är en nyfamilj och hur många i Finland lever i en nyfamilj i dagens läge? I den finska familjevårdslagen är nyfamiljer osynliga och obestämda. Det finns ingen tydlig förklaring eller motivering på vad en nyfamilj egentligen är eller hur den skall se ut. Eftersom det inte finns en tydlig lagstadgat förklaring på vad en nyfamilj egentligen är måste man pussla ihop information om nyfamiljer från flera olika källor. (Raittila & Sutinen, 2008, s. 161.)

3.1 Nyfamiljers förekomst i Finland

Enligt statistikcentralen (2018) fanns det år 2017 totalt 51 300 barnfamiljer i Finland. Av dessa är 9 % av barnfamiljerna i vårt land nyfamiljer och vart tionde barn är medlem i en nyfamilj. Som nyfamilj i Statistikcentralens statistik räknas sådana familjer var det bor åtminstone ett under 18 årigt barn som tillhör enbart ena föräldern biologiskt. Enligt deras statistik är det enbart heterosexuella par som bildar nyfamiljer. Bland de barn som bor i en nyfamilj är 59 % kvinnans biologiska barn medan endast 10 % är mannens. I 44 % av nyfamiljerna har det fötts nya gemensamma barn. Utav alla barn som lever i en nyfamilj har 7 % fått en ny vårdnadshavare. De föräldrar som bildar en nyfamilj är 48 % gifta och 52 % är i ett samboförhållande.

Statistiken grundar sig på var barnet är inskrivet och har sin adress. Ett barn kan därför enbart räknas som medlem i en familj och inte i två. På grund av detta är det svårt att säga hur många nyfamiljer det egentligen finns. Eftersom de familjer var barnen inte är inskrivna i men barnet ändå spenderar till exempel veckoslut och ledigheter hos blir helt och hållet utanför denna statistii Statistikcentralens statistik räknas sådana familjer var det bor åtminstone ett under 18 årigt barn som tillhör enbart ena föräldern biologiskt. Enligt deras statistik är det enbart heterosexuella par som bildar nyfamiljer. (Statistikcentralen, 2018.)

3.2 Att grunda en nyfamilj

Nyfamiljer har en komplicerad struktur och skiljer sig på många sätt från kärnfamiljer. Nyfamiljer kan se väldigt annorlunda ut. Processen att bilda en nyfamilj kräver tid, och är inte smärtfritt. En nyfamilj uppstår av ett förhållande mellan två vuxna där åtminstone den ena varit sambo eller gift och har ett eller flera barn sedan tidigare. Nyfamiljen kan alltså uppstå efter en skilsmässa eller ett dödsfall. Det speciella med att bilda en nyfamilj är att de vuxna blir samtidigt både bonusförälder och partner. Som bonusförälder är man inte biologisk förälder till i alla fall en del av nyfamiljens barn. Barnen existerar redan när förhållandet inleds eller när man flyttar ihop. I en nyfamilj ingår också ofta barn som bor annanstans (har annan adress), men tillbringar en del av sin tid i familjen. I en nyfamilj blandas in olika människogrupper: ex-familj, utgångsfamiljer och släkten. För att strukturen inom en nyfamilj är mångfald, tar processen att lära olika metoder inför växelverkan och regler tar längre än i kärnfamiljen. (Befolkningsbundet, u.å.; Monimuotoiset perheet, u.d.)

4 Utvecklingsfaser i en nyfamilj

Det finns sju olika stadier när en nyfamilj bildas. Av dessa sju stadier hör de tre första till inledningsfasen, fjärde och femte stadiet hör till mellanfasen och de två sista faserna hör till slutfasen. I slutfasen har alla i familjen hittat sin plats och vardagen är en löpande helhet. För en vuxen människa tar det ungefär 4-7 år att komma igenom alla dessa stadier. (Raittila & Sutinen, 2008, s. 41.) Psykologen Patricia Papernow (2009, s. 387) som har forskat mycket om nyfamiljer och är expert inom området säger att nyfamiljerna kan delas in i tre olika grupper; snabb-, typisk-, långsam taks familjer eller familjer som sitter fast. (Fast-paced, Average, Slow/Stuck) Alla dessa familjer har sin egen takt vid utvecklingskedet.

4.1 Inledningsfasen

I första stadiet ska de vuxna i familjen pussla ihop sina egna erfarenheter och syner om vad familj betyder till en gemensam uppfattning om familj. Ett stort misstag som många gör i detta skede är att leva i tro på att alla kommer bli lyckliga, anpassa sig och älska varandra. Barnen välkomnas ofta till nyfamiljer med öppna armar, även om barnen inte bryr sig om den nya föräldern och deras högsta önskan är att deras biologiska föräldrar ska vara tillsammans igen. De vuxna vill kompensera den söndriga familjen för barnen och gottgöra smärtan och sorgen som barnen var tvungna att gå igenom under skilsmässan. Den nya vuxna är ännu i detta stadie försiktig att blanda sig för mycket i banden mellan barnen och den

biologiska föräldern. Rädslan för att misslyckas finns fortfarande i tankarna hos den biologiska föräldern. (Raittila & Sutinen, 2008, ss. 39-41; Papernow P. L., 2009, ss. 381-383.)

Andra stadiet går ut på att föräldrarna försöker göra familjen till en fungerande helhet där alla stöder och lyssnar på varandra. Den nya föräldern söker godkännande hos barnen men blir oftast fortfarande lämnad utanför och är inte accepterad. Detta fenomen lyfter fram olika känslor hos bonusföräldern, som den biologiska föräldern kan tolka som att bonusföräldern inte vill vara en del av familjen. Detta leder till att negativiteten inom familjen ökar och rädslan för ett nytt misslyckande bara växer. Inom familjen börjar det även finnas känslor som tyder på att något är fel men man kan inte ännu riktigt säga vad det är. (Raittila & Sutinen, 2008, ss. 39-41; Papernow P. L., 2009, ss. 381-383.)

Under det tredje stadiet är det viktigt att de vuxna pratar öppet om sina känslor och upplevelser, eftersom det finns en stor risk att känslan av att vara utanför till slut kommer ta över och förhållandet går i kras. Vid detta stadie tar de negativa känslorna över och bilden av en perfekt familj krossas vilket kan leda till att bonusföräldern blir besviken och börjar må dåligt. Även barnen läser av denna situation och börjar utnyttja det att de vuxna är osams. För att slippa vidare från detta stadie kommer familjen behöva hjälp av utomstående och information om fallgropar inom nyfamiljer. I detta stadie är vänners stöd viktigt och även terapi kan behövas i vissa fall. (Raittila & Sutinen, 2008, ss. 39-41; Papernow P. L., 2009, ss. 381-383.)

4.2 Mellanfasen

Vid fjärde stadiet börjar man reda ut konflikter inom familjen samt tala öppet och ärligt om förväntningar, behov och känslor. Detta leder ofta till att man börjar välja sida, de biologiska banden förstärks och den nya föräldern blir utan stöd. Den biologiska föräldern blir tvungen att balansera mellan den nya partners och barnens behov. Detta leder ofta till rädsla för att mista dem båda. Det är ofta den nya föräldern som märker att en förändring måste ske för att den nya familjen ska fungera. För att lugna ner situationen kommer det behövas gemensamma regler och konkreta överenskommelser. Det är också viktigt för de vuxna att hitta ensamtid med varandra utan barn. (Raittila & Sutinen, 2008, ss. 39-41; Papernow P. L., 2009, ss. 383-385.)

I femte stadiet börjar man arbeta för konkreta förändringar inom familjen. Trots att barnen kanske fortfarande emotsätter sig den nya föräldern börjar man hitta lösningar. I detta stadie

börjar man komma över de biologiska banden och strukturen i familjen ändras. För att nu nå ett gott resultat måste alla i familjen prata klart och tydligt om gemensamma regler, behov och skillnader i upplevelser gällande samlevnad. Att göra detta nu är lättare eftersom man har hunnit bo tillsammans en stund och lärt känna varandra. Det är också viktigt för samhörigheten i familjen att barnen och den nya föräldrarna får reda upp sitt förhållande utan att den biologiska föräldrarna lägger sig i. (Raittila & Sutinen, 2008, ss. 39-41; Papernow P. L., 2009, ss. 383-385.)

4.3 Sena fasen

När det sjätte stadiet börjar så kan man göra konkreta förändringar inom familjen som förstärker gemenskapen. Relationen mellan barnen och den nya föräldern har förbättrats och de vuxna har ett fungerande förhållande. I detta stadie börjar familjegrunden vara så stark att alla hittat sin egen plats och man vågar tillsammans möta svåra yttre faktorer. (Raittila & Sutinen, 2008, ss. 39-41; Papernow P. L., 2009, ss. 385-387.)

Vid sjunde stadiet har alla i familjen hittat sin plats och en familjeidentitet har skapats. Alla i familjen känner lättnad och att familjen är bra som den är. Närheten inom familjen ökar och relationerna blir allt mer öppna. Familjen kan möta svårigheter som utomstående faktorer, ex-partners och konflikter i hur barnet ska bo. Dessa svårigheter kan få dem att gå tillbaka till tidigare stadier, men de kommer snabbare ur dem än första gången. (Raittila & Sutinen, 2008, ss. 39-41; Papernow P. L., 2009, ss. 385-387.)

5 Hur upplever barnet skilsmässan

Ända från födseln kommer föräldrarnas relation påverka barnets liv. Barnen kommer att ha tre olika relationer till föräldrarna, en till modern, en till fadern och en tredje till relationen mellan föräldrarna. Även om barnen har trygga relationer till båda föräldrarna, kommer konflikter mellan föräldrarna att ge barnet känslan av otrygghet och ostabilitet. (Sinkkonen, 2018, s. 49.)

En skilsmässa är alltid tung för ett barn och kan leda till djup sorg men även traumatisering. Barn upp till tre år verkar klara sig bäst. Även om skilsmässan har varit odramatisk så bär barnet på djupa sår som tar tid att läka, normalt brukar man räkna med att det tar mellan tre och fyra år. Det kan vara svårt att bedöma hur mycket barnet sörjer, eftersom det kan leka på som förut och barn sörjer på annat sätt än vuxna. (Juul, 2019, ss. 7-8.)

5.1 Före skilsmässan

Om man som vuxen i ett äktenskap bestämmer sig för att skilja sig från sin partner är det viktigt att man berättar för den andra varför man vill skilja sig. Det är även viktigt att ge den andra möjlighet att berätta vad denne känner och vad hen skulle kunnat göra annorlunda, och även ge möjligheten att berätta varför hen eventuellt inte vill skilja sig. Under skilsmässoprocessen görs beslut som kommer påverka resten av livet. Därför är det speciellt viktigt att sträva efter fred och gemensamma överenskommelser. Detta är inte lätt att göra eftersom den som lämnar förhållandet ofta vill göra det fort för att minska på den egna smärtan, skuld känslorna och partners känslreaktioner. Det är viktigt att reda ut allting ordentligt under skilsmässan eftersom kränkta känslor kan leva kvar länge. Det kommer finnas kvar längre. Särskilt viktigt är det att barnen under denna process har rätt att älska båda föräldrarna och inte tvingas välja sida. (Befolkningsförbundet, u.d.)

Skilsmässoprocessen lyfter upp olika känslor, det som personen kan uppleva är att hen inte är en del av familjen längre och tappar sin egen identitet. Ovisshet är omöjligt att undgå då föräldrarna definierar sig själv på nytt som föräldrar men inte som ett par. Barnen har oftast lite att säga till om då föräldrarna väljer att skilja sig, men är ändå delaktiga i processen. Under anpassningstiden för växelvis boende och då barnen flyttar emellan föräldra kan barnens behov lätt bli överblickad. (Marian-Khan, 2017, s. 339.)

5.2 Under skilsmässan

Skilsmässa skapar smärta hos barnet men barn klarar ofta av det och ser positivt på framtiden. Får barnet i en trygg miljö dela med sig av sina erfarenheter, smärta och besvikelser så har vi vuxna hjälpt barnet att skapa en "överlevnadshistoria". De vuxnas roll är att lyssna ordentligt, det bör finnas ett lugn i vardagen för att ventilera tankar och känslor. Får barn en känsla av att vara prioriterade så stärker det deras självkänsla. Vid själva skilsmässoprocessen så bör barnet få mer positiv bekräftelse än normalt eftersom övergivenhetskänslor minskar vid kramar och närhet. Vardagsnätverket stöder barnet och föräldrar uppmuntras att berätta om skilsmässan för dagvården. Då kan de hjälpa till genom att stöda barnet att hitta god gemenskap i gruppen. (Barnvårdsföreningen i Finland, 2017, s. 14.)

Föräldrar som sköter sin skilsmässa på ett moget sätt tänker även på barnets bästa och dess behov. Dessa föräldrar förstår att barnet har ett behov och rätt till både en mor och en far. De flesta som skiljer sig på goda termer väljer vecka - vecka system var barnet spenderar

varannan vecka hos modern och varannan vecka hos fadern. Det finns även barn som känner med vecka - vecka systemet att ingen riktigt har kontroll över saker som gäller dem, ifall kommunikationen mellan föräldrarna inte fungerar optimalt. (Sinkkonen, 2012b, ss. 69-70.)

5.3 Efter skilsmässan

Skilsmässan skapar mycket känslor hos de inblandade, hat är den känslan som stannar kvar längst och är svårast att arbeta bort. Den kan finnas kvar flera år efter att skilsmässan har varit. Här är stödnätverk, vänner och släkt till stor hjälp för att hålla föräldrarnas vrede under kontroll. Skilsmässokulturen har tyvärr blivit till att det är mer acceptabelt för föräldrar att uttrycka sin ilska och vrede. Barnets hat kan visa sig genom att hen blir elakt mot andra barn eller är olydigt. Vuxna kan tyvärr uppfatta detta som ett störande beteende och då får inte barnet den hjälp hen behöver för att bearbeta sina känslor. Det är dock viktigt att dra gränser och visa att beteendet inte är acceptabelt, men samtidigt ge dem bekräftelse för sina känslor och förklara att det är normalt att vara arg efter en skilsmässa. Man kan försöka hjälpa barnet att få utlopp för sina känslor genom att riva sönder en tidning, skrika eller genom fysisk ansträngning. (Barnavårdsföreningen i Finland, 2017, s. 16.) Barn som har varit med om föräldrarnas skilsmässa är betydligt mer känsliga för avvisande (Schaan & Vögele, 2016.)

Det finns stora skillnader på hur skilsmässor sköts och det absolut bästa för barnen är en kortvarande kris varefter man sakta men säkert återvänder till den nya vardagen. Tyvärr är det i dagens läge allt vanligare att barnen hamnar i mitten av föräldrarnas stridigheter. Barnen används allt oftare som spelpjäser i vårdnadstvisten mellan föräldrarna, detta är skadligt för barnen och i de flesta fall hämmar det också barnets utveckling. Det har även uppstått nya barnpsykiatriska syndrom som beskriver olika problem i barnets känsloliv efter föräldrars skilsmässa. Ett syndrom som kan uppstå under föräldrars skilsmässa är PAS (Parental Alienation Syndrome). Barn som lider av PAS uttrycker ofta sitt hat mot den ena föräldern och upprepar den föräldern som har vårdnaden både med ord, tonhöjder och kroppsspråk. De vägrar att träffa den andra föräldern och är övertygade om att hen är enbart ond. (Sinkkonen, 2012b, s. 71.) En forskning har kommit fram till att barn med skilda föräldrar borde ha möjlighet att prata med en icke-involverad professionell ifall föräldrarna har svårt att diskutera sakligt om skilsmässan med barnen. Detta minskar risken att föräldrarna påverkar barnet med sina egna känslomässiga problem. Mödrar upplever ofta att de måste "skydda" fadern inför barnen, detta gäller även om fadern tex varit våldsam eller har andra problem. Detta för att de vill upprätthålla barnets välbefinnande och relationen till fadern.

Men det finns också mödrar som använder sina barn som känslomässiga vapen eller vänder barnen emot sin far. Därmed borde fäder mer uppmuntras att prata om skilsmässan med barnen. (Orna, Leichtentritt, & Volpin, 2014, ss. 41-42.)

Det finns forskning som tyder på att barn som i ung ålder går igenom sina föräldrars skilsmässa kommer utbilda sig lägre än de barn vars föräldrar fortfarande är gifta. Den biologiska faderns akademiska bakgrund spelar störst roll i vad som gäller barnets val av studier. Det spelar ingen roll om modern och den biologiska fadern är gifta eller skilda när det gäller faderns roll i val av studier. Detta går inte riktigt hand i hand med det som tidigare skrevs om att skilda föräldrars barn går kortare tid i skola och ändå spelar både giftas och skilda biologiska fäders utbildningsbakgrund lika stor roll. Bonuspappans inverkan på studier är betydligt mycket mindre än vad biologiska faderns är. Medan biologiska moderns och bonusmammans akademiska bakgrund spelar lika stor roll. (Kalmijn, 2015, ss.828-829.)

6 Kommunikationens betydelse i en nyfamilj

Relationen mellan barnets biologiska föräldrar kan se olika ut och det inverkar mycket på hur man bör lägga upp kommunikationen angående barnet. Den kan fortsätta som en vänskap och då klarar båda av att diskutera lugnt och sansat om framtiden som till exempel julfirande, födelsedagsfester och gemensamma utflykter. Är föräldrarna kapabla att samarbeta så kan de utan problem diskutera om barnet när det behövs, de vill dock inte umgås eller vara direkta vänner. Men om relationen inte är fungerande så kan det handla om att föräldrarna inte alls klarar av att se varandra eller hålla kontakt. (Nilsson, 2008, s. 24.) Det finns två olika kommunikationstyper, det är språklig och icke-språklig kommunikation. Då man kommunicerar genom språklig kommunikation sker det via tal eller skrift. Icke-språklig kommunikation sker genom t.ex. kroppsspråk, miner och gester. Ifall man inte kan kommunicera sakligt och t.ex. använder sig av kroppsspråk för att visa motvilja så är skrift ett bättre alternativ. (Hansen, o.a., 2011, s. 8.) Detta är en sak man kan fundera på då man lägger upp vardagen i nyfamiljen.

Barn filosoferar och funderar ofta på livet samt på framtiden. Därför är det goda skäl att låta barnet vara med i diskussioner och planeringar. I nyfamiljen är det viktigt att visa åt barnen att de vuxna är bra på samarbete då de för positiva dialoger. Detta ger trygghet och även mindre barn känner av den optimistiska stämningen. (Juul, 2019, s. 10.; Arnö, Bidö, & Harnesk, 2017, s. 6.) Grundläggande principer för att få till en bra kommunikation är att alla inblandade har ögonkontakt, kommunicerar på samma nivå och att det finns tid och utrymme

för reflektion (Hansen, et.al. 2011, s. 7.) För barn är det viktigt att man diskuterar på deras nivå och att man ger dem utrymme att fråga om de inte förstår (Bergström, 2018, s. 48.)

6.1 Hur kommunicera med barnet

Det kan vara svårt att kommunicera på rätt sätt med barnet. Då man inte är van att ”intervjua” eller ha strukturerade samtal med barn, så är det lätt att man ger svar på frågan innan barnet hunnit svara. Erfarenhet och tid är vad som behövs för att lära sig ställa frågorna på rätt sätt. (Doverborg & Samuelsson, 2012, s. 33; Juul, Öien, 2011b, ss. 151-152) Man skall vara rak och ärlig när man talar med ett barn och undvika dubbla budskap, ironi och sarkas eftersom barn inte klarar av att tolka sådant tal (Hansson & Oscarsson, 2005, s. 223). Om barnet märker att frågorna går på rutin så svarar hen även då med rutinmässiga svar. Detta leder till att relationen lider och man inte lär sig något om den andra. Genom att bygga upp en öppen och rak kommunikation så skapar man en bra grund till en god relation även då barnet blir vuxen. Då föräldrarna öppnar personliga dialoger med att säga ”Idag var det en besvärlig/rolig dag på jobbet, för att..”, så kan det hjälpa barnet att själv öppna upp om sin dag. (Juul, Öien, 2011b, ss. 153-156.) Då barnet märker att den vuxna vågar vara personlig och känslomässig, så känner hen en plikt att vara det tillbaka. Genom att hålla en så kallad turtagning i samtalet så att man bekräftar vad den andra sagt så kan man få igång ett intimt samtal. (Hundeide & Hundeide, 2011.) Undvik att ge råd och säga hur du personligen tycker och tänker, ställ gärna följdfrågor så att barnet själv får styra samtalet. Man kan be barnet upprepa vad hen har sagt för att visa att du lyssnar och är intresserad. Håll samtalen tillräckligt korta eftersom barn inte orkar koncentrera sig så länge. (Arnö, et.al., 2017, s. 6.)

Då man önskar ärliga svar från barnet så skall man våga fråga rakt ut vad man undrar. Är relationen byggd med öppenhet och tillit så kan man få höra både positiva och negativa svar. Man kan linda in diskussionen genom att fråga vad barnet tycker om att göra, för att fortsätta med frågor om hur man kan få det bättre hemma och vad barnet önskar att hitta på för aktiviteter. Det är viktigt att tacka barnet för pratstunden då den är slut. (Juul, Öien, 2011b, s. 19.) Tidpunkten när man kan få reda på deras funderingar är också viktig, för barnet skall det kännas som att den vuxne är närvarande. Att skapa olika mysiga stunder, utan krav eller stress kan öka på möjligheten för att få värdefulla samtal tillsammans med barnet. Det är viktigt att varje dag försöka få till en lugn stund tillsammans med barnet. (Bergström, 2018, s. 160; Arnö, et.al., 2017, s. 5.)

Det finns tre dialoger som sammanfattar barnets hela utveckling. Emotionella dialogen, meningsskapande och utvidgande dialogen samt den reglerande och gränssättande dialogen. Genom den emotionella dialogen så skapar föräldern bekräftelse och positiva känslor för barnet, hen anpassar sig enligt barnet och utvecklar en intim och kärleksfull relation. Via den meningsskapande och utvidgande dialogen så hjälper föräldern barnet genom att förklara och prata om barnets upplevelser, sätter så att säga ord på känslor som barnet får av olika situationer. Detta är en viktig del av en positiv utveckling och lär barnet att få en uppfattning om sin omgivning och gemensamma upplevelser med föräldern. I den reglerande och gränssättande dialogen så hjälper föräldern barnet att handskas med utmaningar och uppgifter som hen möter i vardagen. Det bör ske genom positivitet, vänlighet och ömsesidig respekt till barnet. Man använder sig av ett förklarande konsekvenstänk. (Hundeide & Hundeide, 2011, s. 33.) Forskning visar att modern och fadern ställer ungefär lika mycket pedagogiska frågor, det skiljer sig mer vid typen av frågor, retoriska eller informationssökande frågor. Föräldrar från 2000-talet ställde större andel pedagogiska frågor än de från 1970-talet. Resultatet i studien tyder på att föräldrar använder frågor som de redan vet svaret på för att lära barnet. Pedagogiska frågor varierar mycket beroende på barnets ålder, familjeklassen och historia. Då mödrar ställer pedagogiska frågor, så har faderns närvaro en påverkan. Dessutom visade det sig att föräldrar använder sig av pedagogiska frågor mer till småbarn än förskolebarn. Detta beror antagligen på att man låter ansvaret vila mer på förskolan och pedagogiken där. I studien funderar de dock på varför föräldrarna minskar med frågorna ju äldre barnet blir, och tänker att det kanske är på grund av att man byter verktyg för att lära barnet. (Yu, Bonawitz, & Shafto, 2019, ss. 154-158.)

Vissa barn är mer tystlåtna och slutna än andra. Vi måste komma ihåg att ge dem tid för att börja prata och själv vara tysta. Man kan tro att barnet blir pressad av tystnaden, men man märker om barnet inte vill prata, hen visar detta genom kroppsspråk eller byter samtalsämne. (Doverborg & Samuelsson, 2012, s. 34.) Stern menar (enligt Hundeide & Hundeide, 2011, s. 40) att barn som blivit avvisade ofta undviker ögonkontakt och att lätt beröring kan ge en bättre kontakt. Dessa barn brukar ändå ha ett starkt kontaktbehov. Genom att tala lugnt och vänligt till barnet och till exempel röra hans hand eller kind samtidigt kan ge barnet förtroende för att ha en direkt kontakt. Men för att detta skall lyckas så bör man ha en känsla för barnets integritet och själva situationen.

6.2 Kommunikation mellan barnets två hem

Man bör diskutera om hur kontakten till barnet ska se ut då den är hos den andra föräldern. Oftast löser det sig bäst om barnet själv får styra hur ofta hen vill ha kontakt. Men om barnet märker att närföräldern som barnet bor hos är negativt inställd till distansföräldern så brukar barnet ofta anpassa sig och trycka undan sina egna känslor och behov. Då kanske barnet inte vågar kontakta distansföräldern trots att viljan finns. (Bergström, 2018, s. 77.)

Ifall kontakten mellan de biologiska föräldrarna är spänd, så hjälper det att man kommer överens om hur kontakten ska ske och om vad t.ex. barnet eller praktiska ärenden. Man kan kommunicera på olika kommunikationskanaler som till exempel: e-mail, sms, telefonsamtal eller träffas i verkligheten. Det finns även digitala verktyg som kan underlätta vardagen, dessa kan vara en familjekalender eller verktyg för ekonomisk planering. Att tala per telefon kan man spara till mer akuta händelser eller ärenden som är svåra att få i skriftform. Överlämningar osv kan skötas på andra sätt än att träffas. (Nilsson, 2008, s. 113; Bergström, 2018, ss. 78-79) För barnets välbefinnande skulle det vara bra att ett par gånger om året ses och diskutera om aktuella saker angående barnet (Bergström, 2018, s. 79.)

För att undvika separationsångest då barnet byter hem så finns det en hel del knep man kan använda sig av. Håll fast vid rutiner vid hämtning och lämning och genast meddela om någon blir försenad eller någon ändring sker, barn blir lätt oroliga eller stressade om ena föräldern inte är i tid. Diskutera inte problem vid överlämningen och håll inne med kritik. Respektera varandra och var lyhörd om den ena föräldern har viktiga tider att passa. Man kan komma överens om överlämningar skall ske i hemmet men det kan kännas konstigt ifall det är föräldrarnas tidigare gemensamma hem. Överlämningar i hemmet kan överlag vara svårare då barnet inte vill lämna sitt rum, leksaker o.s.v. Det kan därför vara lättare på en neutral plats som exempelvis dagis. Att ge avsked åt barnet kan vara svårt och båda föräldrarna kommer att utveckla sin egen stil och rutin för det. Barnet kan ha svårt att lämna sin ena förälder och då hitta på olika sätt för att fördröja avskedet men också hitta på egna hejdå-ritualer som ger trygghet. Om barnet har svårare för att lämna ena föräldern och inte vill åka till den andra, så är det bra om man uppmuntrar barnet att berätta vad som är tungt. Att berätta åt barnet vad medföräldern har för planer under vistelsen där hjälper barnet att se framemot det. Barnet behöver lugn och ro vid byte av hem, det är bäst att åka hem direkt och låta barnet landa innan man hittar på olika aktiviteter. (Nilsson, 2008, ss. 90-92.)

Barn kan utnyttja situationer då föräldrarna är skilda. De märker fort att det finns vissa fördelar med att ha två hem. Det är därför viktigt för föräldrarna att hålla en god

kommunikation. Barnet märker även fort ifall föräldrarna tävlar om barnets uppmärksamhet och kärlek och då kan hen utnyttja detta väldigt enkelt. Ibland kan barn till och med försöka vända föräldrarna emot varandra och lyckas det en gång, så kommer de garanterat testa det igen för att få som de vill. (Nilsson, 2008, s. 150). En forskning har undersökt hur ett pedagogiskt, barn fokuserat och kooperativt föräldraprogram efter skilsmässan påverkar barn-förälder relationen. Föräldrarna får mer kunskap om hela skilsmäsoämnet och får redskap att lära sig hantera det. De får även information om hur barnet påverkas av gräl och konflikter. Detta har enligt studiet gett en stor minskning av intern föräldrakonflikt och förbättrar förhållandet mellan förälder och barn. (Dunstan, Talbot, & del Pozo de Bolger, 2017, s. 133.)

6.3 Konflikt hantering

Då man har separerat borde livet bli lättare för hela familjen, utan en vardag fylld av olösliga konflikter. Sällan är det så att alla problemen försvinner fast föräldrarna flyttat isär, utan man bör lösa de konflikter som finns kvar för att kunna få en fungerande vardag. Konflikterna kan vara av olika karaktär och är inte alltid synliga. Känslomässiga konflikter kan vara att man genast intar försvarsposition, är emot varandra eller överlag en spänd stämning som riskerar gräl. (Bergström, 2018, s. 82.)

Barn kan ha svårt att greppa det att hens föräldrar tycker och tänker olika om vissa saker. Man kan försöka förklara för barnet att det är normalt att tycka olika om saker och att det inte betyder att ena har rätt och den andra fel. Det är dock positivt att barnet lär sig att man kan göra på olika sätt vilket stimulerar barnet att tänka självständigt. Barnet lär sig även att man måste tolerera och respektera andras åsikter även fast man inte tycker samma själv. (Nilsson, 2008, ss. 59-61.) För barnet är det viktigt att föräldrarna kommer överens efter skilsmässan, de känner oftast en lättnad då hens föräldrar kan diskutera normalt igen. Det ger en känsla av trygghet och kontinuitet. Men det är också viktigt att förmedla till barnet att det är normalt att ha olika åsikter och värderingar. Och att inget som barnet skall behöva oroa sig för, utan vuxna sköter om sådant utan att involvera barnet. Om barnet saknar den ena föräldern eller bara pratar om den, så kan det kännas tungt för den föräldern som lyssnar. (Barnavårdsföreningen i Finland, 2017, s. 33.)

Konflikter lönar det sig att hålla en tidsgräns på, de första 15 min skall ägnas åt själva ämnet som är orsaken till konflikten. Resten brukar vara o-konstruktivt och anklagelserna börjar ta över. Största delen av konflikter handlar om självupptagenhet och att tid inte avsätts för att

reflektera över vad man önskar för förändring. (Juul, Öien, 2011b, s. 19.) Då föräldrarna grälar så utsätts barnet för olika tillstånd, hen kan behöva dölja sina känslor, känna att hen måste välja sida, bära på hemligheter, skydda den ena föräldern, undvika att svara på frågor om den andra föräldern och behöva lyssna på elakt prat om sin ena förälder (Bergström, 2018, s. 85). Det är alltid viktigt att låta barnet prata och diskutera om sina känslor, eftersom det hjälper dem att utveckla ett friskt känsloliv. Vid konflikter bör man bekräfta barnet att hen inte är orsaken till det. (Barnavårdsföreningen i Finland, 2017, s. 33; Bergström, 2018, s. 83.)

Gräl som är övergående påverkar inte barnet men det är viktigt att man inte fastnar i dem. Ifall grälen är intensiva så bör man snabbt skapa en neutral kommunikation med lite distans. För den som är mer sviken i relationen kan det vara svårt att inta en neutral position. När man blivit sviken kan man vilja vara arg en längre tid och inte vara resonerande. Man låter ofta känslorna styra över logik och beteende. Massor av energi går till spillo genom att fortsätta vara negativ gentemot den andra, energi som man hellre kunde lägga på barnet och sig själv. Det är vanligt att man vill ge hämnd mot den andra och börjar bete sig respektlöst. Till exempel kan den ena föräldern nonchalera överenskommelser eller planera aktiviteter med barnet på medföräldrarnas vecka. Den hämnande föräldern kan till och med använda sina barn för att komma åt den andra. Då är det viktigt för den andra att försöka vara saklig och inte ge en stark reaktion, som den hämnande oftast är ute efter. Barnet kan behöva förklaringar över vissa situationer, konflikter och händelser som sker. Man bör som vuxen försöka sitt bästa för att berätta det på ett neutralt sätt. (Bergström, 2018, s. 83.)

Många tror att öppna bråk är skadligare för barnet än indirekta och tysta gräl. Barnet känner lätt av olika stämningar mellan föräldrarna oberoende om det är passiv eller aktiv aggressivitet. Det är viktigt att sträva till ett klimat hemma som tillåter barnet att prata om sina känslor. Som förälder skall man kunna bekräfta barnets känslor och erkänna om stämningarna varit kyliga emellan föräldrarna. Vid stela och kyliga överlämningar kan man berätta varför det var så, ”vi är ovana med detta ännu, men lovar att jobba på det”. Då får barnet en trygghet i att föräldrarna vill barnets bästa. Om en öppen konflikt sker och barnet upplever det, så kan man även där bekräfta barnets känslor och att de som föräldrar ber varandra om förlåtelse och försöker vara sams. (Bergström, 2018, s. 86.) Den biologiska modern är enligt studier samarbetsvillig i konflikter och kämpar för sammanhållningen i nyfamiljen. Studien visar att mödrar är mer intresserad av att lösa konflikterna med sin partner än med den biologiska fadern. Detta tyder på att sammanhållningen är viktig i

nyfamilj. Mödrar har också fortfarande ofta en känsla av enhet med sin tidigare familj. (Favez, Widmer, Doan, & Tissot, 2015, ss. 3274-3275.)

Om allt endast slutar med bråk så kan man söka hjälp tillsammans eller på egen hand. Den förälder som lätt höjer rösten bör tänka på att chansen att komma överens inte ökar på grund av det. Ilska och besvikelse är vanliga känslor, men den som är det bör i något skede kunna släppa det och gå vidare. Att hålla kontakten minimal och sätta gränser är viktigt. Genom att reflektera över hur barnet påverkas av de ständiga bråken ger stor motivation för att kämpa emot lusten att starta ett gräl. Även om den medföräldern bjuder in till gräl, så är det klokt att vara saklig och avsluta diskussionen eller gå därifrån. Överlämningar kan ske via dagis för att inte behöva ses, släktingar eller vänner kan ställa upp om det sker andra tider på dygnet. För barnets skull kan man öva på att tala positivt om den andra föräldern. Hur vill föräldrarna att relationen skall se ut i framtiden, vem deltar på fester och så vidare? (Bergström, 2018, s. 87.) När grälen är olösliga, drivs endast av den ena föräldern eller är fyllda med kränkningar och våld så finns det skäl att skydda sig själv och barnet. Familjerätten bör kontaktas om det finns alkohol eller droger inblandade. Även ifall ena föräldern inte kan eller vill hjälpa barnet med grundläggande rutiner samt ger dålig omsorg. Ostabilt känsloliv som går ut över barnet eller baktalande om viktiga personer i barnets omgivning är andra faktorer som måste tas på allvar! (Bergström, 2018, s. 85.) FN: konventionen som Finland följt sedan 1991 bekräftar samma saker, dvs att barn har rätt till de bästa förutsättningarna för att leva ett gott liv och utvecklas i egen takt. Och att barnet har rätt att träffa sina båda föräldrar, men om föräldern är skadlig för barnet så kan man neka umgänge. Slutligen bör ett barn alltid skyddas från våld! (Finlex, 1991)

Konflikter med barn kan ofta handla om att vi som vuxna ställer för höga krav. En tumregel som kan vara bra att följa är att barn som kan uppföra sig gör det. Anpassa kraven individuellt för barnet och inte endast vad hen åldersmässigt borde klara av. Om det är mycket bråk i vardagen kan man fundera på vilka situationer som provocerar fram det, oftast kan man lösa situationen på annat vis för att undvika gräl. När ett gräl väl har börjat, så är det viktigt att den vuxna håller sig lugn. Om den vuxna tappar tålamodet och blir upprörd, så kommer barnet känna av stämningen och sannolikt bli på ännu sämre humör. (Arnö, et.al., 2017, ss. 20-22.) När en ny vardag skapas kan det ta tid innan barnet anpassar sig till det nya livet och då kan konflikterna öka (Bergström, 2018, s. 135).

6.4 Gränssättning

Om man på ett positivt sätt sätter gränser förklarar man pedagogiskt av vilken orsak gränsen sattes. Martin Hoffman kallar (enligt Hundeide & Hundeide, 2011, s. 65) detta för induktion, då man använder sig av denna metod så lär man barnet känna empati. Det är bättre och lättare för barn om man är tydlig i gränssättningen och förklarar vad barnet kan göra bättre nästa gång (Hansson & Oscarsson, 2005, s. 229; Arnö, et.al., 2017, s. 21). Om man negativt sätter gränser kan det ske genom att den vuxna använder sin auktoritet och berättar vad barnet gör för fel, utan förklaringar. De kan till och med förlöjliga barnet eller ge aggressiva tillrättavisningar. Detta leder till att barnet underkastar sig för att hålla den vuxna på gott humör. Barn kan använda sig av negativa beteenden för att få den vuxnas uppmärksamhet, de tänker att även den negativa uppmärksamheten är bättre än ingen alls. Då är det väldigt viktigt för vuxna att bryta mönstret, och uppmärksamma barnet då det gör positiva saker. (Hundeide & Hundeide, 2011, ss. 65-66.) Det kan löna sig att hålla koll om barnet söker uppmärksamhet via negativt beteende vid bildningen av nyfamiljen, eftersom de vuxna själva kan ha fullt upp att anpassa sig till den nya vardagen.

Kraven på barnet brukar ofta minska då föräldrarna håller på att separera. Det grundar sig i att föräldrarna har dåligt samvete och orken att sätta gränser inte alltid finns där. Men detta kan dock orsaka en känsla av otrygghet för barnet, så det är av goda skäl man borde fundera vilka slags rutiner och regler barnet skall ha i den nya livssituationen. (Bergström, 2018, s. 161.)

Ett vanligt misstag som föräldrar gör när de sätter gränser för barn är att betona fel eller lägga till ord som inte har med gränssättning att göra. Det är lätt att man lägger till negativiteter i kommunikationen med barnet som att påpeka att man inte vill att det skall ”göra som andra” eller ”som uppfostrade barn”. Risken med dessa negativiteter är att barnet inte uppfattar vad föräldern egentligen velat eller inte velat att barnet gör. Separerade föräldrar kan känna sig otillräckliga och skuldmedvetna vilket gör det lättare att falla för negativiteter i kommunikationen. (Hansson & Oscarsson, 2005, s. 229.)

Då det uppstår problem i gränssättningen skall båda föräldrarna diskutera med varandra och finna en gemensam linje för uppfostran, även om föräldrarna har separerat underlättar det då båda tar ansvar i svåra frågor. Det är viktigt att våga säga nej till barn även om det kan leda till en konflikt eftersom barn annars lär sig att de genom aggressions- och känsloutbrott kan få sin vilja igenom. Konflikträdsla syns mer hos föräldrar som separerat vilket kan bero på skuld känslor föräldrarna har för skilsmässan, att man är rädd för att förlora sitt barns kärlek

eller rädsla för att barnet skall favorisera den andra föräldern ifall man nekar barnet. Oftast har det ändå motsatt effekt på barnen ifall föräldern inte vågar sätta gränser. (Hansson & Oscarsson, 2005, s. 230.)

Vid bildandet av en nyfamilj och då en bonusmor- eller far kommer in i bilden är det viktigt att den biologiska föräldern och bonusföräldern talar igenom vad som gäller i familjen och vem som sätter gränser. Det är till fördel för familjen ifall det är den biologiska föräldern som till en början sätter gränser för sina barn. Då barnet har fått en bra relation till sin bonusförälder kan denna ta en mer aktiv del av gränssättande i familjen. Det kan vara bra att den biologiska föräldern i början inför barnen ber bonusföräldern om hjälp så barnen förstår att det är föräldern som har huvudansvaret men att bonusföräldern hjälper till. Bonusföräldern bör skapa en ny egen relation till barnet och inte försöka ersätta biologiska föräldern. (Hansson & Oscarsson, 2005, s. 229.)

Konflikter är vanligare ju tätare kontakten blir och om det känns som att bonusföräldern bör tassa på tå kring barnet, så kan ett samtal med föräldern, bonusföräldern och barnet vara nödvändigt. För bonusföräldern är det viktigt att få vara sig själv och inte bli den version som partnern önskar man ska vara. Barnuppfostran är svårt och barn accepterar sällan att vem som helst fostrar dem. Det krävs ett ömsesidigt kärleksförhållande och ett sådant kan ta upp till fem år att skapa och det finns inga garantier att det sker då heller. Om barnet börjar protestera mot bonusföräldern i kommentarer likt ”du är inte min riktiga mamma/pappa eller mamma/pappa lagar bättre mat än dig” så bör man tänka om barnets gräns är överstigen. (Juul, 2019, ss. 16-18.)

Barnet kan lätt lura till sig fördelar då föräldrarna är skilda, genom att till exempel säga att ena föräldern har denna regel, eller gav lov till att göra detta. De kan även försöka provocera föräldern genom att säga att medförälderns nya kärlek är härlig, och skall köpa nya saker åt barnet. Detta händer oftast då barnet vill ha uppmärksamhet och känner sig övergiven. Då de blir äldre kan de hota med att de hellre vill bo hos den ena föräldern om de inte får som de önskar. Det är inte ovanligt att de försöker hitta på saker så att föräldrarna skulle börja tycka om varandra igen. (Nilsson, 2008, ss. 150-152.)

7 Nyfamiljens inverkan på barn i åldern 0-5 år

Största delen av nyfamiljerna bildas som en följd av skilsmässa. Hetherington och Kelly menar (enligt Jensen & Shafer, 2013) att barnens emotionella och psykiska välmående är

kopplat till den tiden det gått mellan att föräldrarna skiljts till att de ingår nytt äktenskap. Hur barnen reagerar på en nyfamilj kan bero på barnets ålder menar Ganong och Coleman men mer märkbart anser Goldscheider och Sassler att barnens reaktioner beror på hur de biologiska föräldrarna klarar av att samfostra trots nyfamiljen (enligt Jensen & Shafer, 2013). Hur väl barn anpassar sig till olika situationer varierar, energin tar slut ifall barnet hamnar anpassa sig för mycket och detta kan leda till stressreaktioner. Den fysiska och sociala miljön har stor betydelse för hur barn klarar av att motverka stressupplevelser. Barn med sociala och empatiska förmågor att känna, visa och uttrycka känslor har även lättare att stå emot stress. (Hansson & Oscarsson, 2005, s. 47.)

Till barnens psykologiska utveckling hör även utvecklandet av en relation till föräldrarna, en biologisk relation mellan mor och barn börjar byggas upp redan efter födseln och lite senare börjar den psykologiska relationen byggas upp. Relationen till fadern börjar byggas upp något senare än till modern. (Carlberg, 1990, ss. 58-59.) Även om det inte finns någon idealisk ålder då ett barn lättare klarar av en skilsmässa brukar man anse att det går bäst och med så lite problematik som möjligt ifall barnet är så litet att det inte hunnit bli för fäst vid båda föräldrarna än. Det är även under den här tiden de flesta skilsmässor sker på grund av den jobbiga småbarnsperioden. Det är viktigt att komma ihåg att det inte finns någon vetenskaplig bevisning för att någon viss ålders barn skulle klara av en skilsmässa lättare än någon annan. Det som inverkar på hur barn hanterar en skilsmässa är barnets personlighet och förmåga att anpassa sig till en ny och annorlunda tillvaro. (Nilsson, 2008, ss. 20-21.) Dessa egenskaper kan även underlätta för barnet vid bildandet av en nyfamilj eftersom situationen kräver viss anpassningsförmåga då tillvaron och familjestrukturen ändras.

Man antar att barn som inte ännu utvecklat ett känslomässigt band till den förälder denna mistar i och med en skilsmässa inte kommer reagera starkt på förändringen som sker. Dock är barn väldigt känsliga för föräldrarnas sinnesstämning och kan mycket väl ta stress av en skilsmässa om föräldern som har vårdnaden om barnet själv är stressad. (Clarke-Stewart & Brentano, 2006, s. 109.) Problemen skilsmässan för med sig tar upp av föräldrarnas uppmärksamhet och ork vilket leder till att den sociala delen också ändras för barnet som inte får lika mycket tid som tidigare. Barn reagerar på oroligheterna i familjen genom att vara mer grinigt eller kräva mer uppmärksamhet, då vardagsrutinerna ändras kan även barnets sömn och aptit påverkas. Ifall barnet har äldre syskon som är upprörda på grund av skilsmässan känner det av och reagerar även på deras sinnesstämning. (Nilsson, 2008, s. 65.)

För vuxna är det en gåva att hitta en ny partner efter en skilsmässa. Men för barn i alla åldrar kan det vara svårt att se sin mor eller far vända sig till sin nya kärlek och det kan skapa en ny känsla av förlust, utöver den känslan de redan upplevt vid skilsmässan. (Papernow P. , 2018, s. 8.) Under inledningsfasen vid bildandet av en nyfamilj försöker de vuxna pussla ihop sina erfarenheter och få familjen till en fungerande helhet (Raittila & Sutinen, 2008, ss. 39-41; Papernow P. L., 2009, ss. 381-383). Då vardagsrutiner ändras kan barnet som Nilsson (2008, s. 65) nämnt reagera på oroligheterna i familjen genom att behöva mer uppmärksamhet och vara mer grinigt än vanligt, likaså kan sömnen och aptiten påverkas.

Leken uppfyller flera olika funktioner för barn, t.ex. slipper barnen att genom leken utforska sin omgivning men även sig själv, den kan fungera som en form av problemlösning och barnet utvecklar kreativitet. Även intellektuella-, emotionella-, sociala- och motoriska områden stimuleras och utvecklas genom leken. (Evenshaug & Hallen, 2001, ss. 338-340). Barnet har även möjlighet att bearbeta känslor genom leken samtidigt som de lär sig samspel med andra (Hansson & Oscarsson, 2005, s. 110). Leken hjälper barn att anpassa sig till miljön men är även stresshanterande och lindrar ångest (Sinkkonen, 2012a, ss. 214-215.)

7.1 Från nyfödd till 1,5 år

Tidigare har man trott att barn endast kan knyta en nära relation till en person, denna syn har dock förändrats och man vet nu att redan små barn klarar av att samspela med flera personer. Det handlar om en biologisk beredskap och en instinkt att anknyta till de som ger omvårdnad och skydd. Det är viktigt att barnet har en eller några personer med samma funktion som en förälder i sin omgivning som det kan knyta an till. Långvariga och stabila relationer ger trygghet åt barnet och emotionella band kan de ha till fler personer som det står nära och inte endast till föräldrarna. Ofta föredrar barnet föräldrarna men detta anses bero på att barnet känner igen dem genom lukt, tal och beröring och att föräldrarna snabbt känner igen och reagerar på barnets emotionella uttryck. (Hansson & Oscarsson, 2005, ss. 19, 21.) Relationen till en bonusförälder kan vara en av barnets långvariga och stabila relationer som ger trygghet och om denne är delaktig i omvårdnaden kan barnet redan från tidig ålder knyta an till bonusföräldern.

I en studie gjord av Kacenelembogen, Dramaix-Wilmet, Schetgen och Roland (2015, s. 7) framkom att spädbarn i åldern 7–11 månader som inte bor tillsammans med båda föräldrarna löper större risk för både hälso- och utvecklingsproblem. Det framkom bl.a. att bland spädbarnen vars föräldrar inte bodde tillsammans led en större del utav psykomotorisk

försening än de spädbarn vars föräldrar bor tillsammans. Som orsak till detta gavs att kvaliteten av båda föräldrarnas engagemang i spädbarnets uppfostran har inverkan på spädbarnets kognitiva utveckling. Men även p.g.a. att de första månaderna är tunga för båda föräldrarna och depression hos föräldrarna kan leda till störningar i spädbarnets utveckling. Som Hansson och Oscarsson (2005, s. 19) nämner är det viktigt att barn har personer i sin närhet med samma funktion som en förälder och dessa relationer kan bestå av andra personer än de biologiska föräldrarna. En engagerad bonusförälder kan mycket väl ha positiv inverkan på barnets utveckling eftersom föräldern inte blir ensam med allt ansvar för barnet och samtidigt kan bonusföräldern avlasta vid tunga tillfällen.

Barn minns inte olika personer så länge och det är då viktigt att barn inte är ifrån sina föräldrar under längre perioder för att kunna upprätthålla relationen till dem. Redan vid ett par månaders ålder börjar barnet blyga inför främmande och söker då kontakt hos de bekanta och trygga föräldrarna. Även om blygheten hör till barnets utvecklingsfas är det viktigt att låta barnet bekanta sig med nya människor i egen takt och helst tillsammans med förälderna. Barn uppfattar sinnesstämningar utifrån miner, tonfall, beröring samt gester, de vuxnas humör och sinnesstämningar smittar lätt av sig på barnet. (Häggman-Laitila, 2013a.)

Under tiden mellan 3 månader och 1,5 år lever mor och barn i en relation med symbiotisk kvalitet. Modern fungerar som en förlängning av barnets "jag" medan barnet söker sin egen identitet. En viktig del av jagfunktionens utveckling är att barnet börjar förstå språk och själv lär sig tala. Barnet formar sin egen identitet först genom modern och sedan genom att frigöra sig från denna symbiotiska relation. I och med denna frigörelseprocess sker utvecklingen av aggressionsdriften. Aggressionsdriften kan vändas både mot den egna personen eller utåt, under de första åren vänds barns aggression i huvudsak utåt och kommer i uttryck som skrik, gråt, sparkar, bitande och rullande runt. (Carlberg, 1990, ss. 69-72, 85.) Då ilskan bryter ut i stunder av besvikelse behöver barnet få tröst, genom tröstandet lär sig barnet hur man ska hantera känslor (Häggman-Laitila, 2013a).

7.2 Barn i åldern 1,5 till 3 år

Vid närmare två års ålder kan ett barn nämna saker eller personer som för tillfället inte är på plats. Det är viktigt för barnets relationer till närstående att barnet inte behöver vara ifrån någon för länge. Många barn börjar ändå på dagis vid den här åldern och hamnar då lära sig att vara skilt från sina föräldrar under dagarna. Ifall barnet känner sig tryggt på dagis brukar

det inte leda till något större problem även om barnet kan vara sorgset då föräldrarna ska gå. (Häggman-Laitila, 2013b.)

Känslomässig objektkonstans uppnås efter 2½ års ålder och innebär att barnet kommer ihåg viktiga personer även då de är frånvarande, detta innebär att barnet kan längta efter någon. I detta skede kan en separation från ena eller båda föräldrarna bli ett hot för utvecklingen av en stabil själv- och objektkonstans. (Carlberg, 1990, ss. 130-131.) Under barnets utveckling finns det mer kritiska perioder där vissa erfarenheter spelar stor roll, om barnet inte har tillgång till dessa erfarenheter kan utvecklingen hämmas och följderna är svåra att rätta till (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 24). Ifall barnet ofta saknar distansföräldern kan det bli en påfrestning för närföräldern och bonusföräldern som måste handskas med barnets känslor. Det är då viktigt att kommunicera med barnet så det har möjlighet att uttrycka sina känslor och saknaden för föräldern, samt nämner Bergström (2018, s. 77) att det är viktigt att komma överens med distansföräldern hur kontakten till barnet skall se ut för att lösa situationen. Det är även viktigt att bonusföräldern inte försöker ta distansförälderns plats (Juul, 2019, s. 16).

7.3 Barn i åldern 3 till 5 år

I åldern 3 - 5 år är barn som mest känsliga för förändringar och sårbara för känslor av förlust och avvisning. Att som barn gå igenom en skilsmässa under den här åldern blir därför extra svårt eftersom de inte förstår konceptet med skilsmässa men redan är mycket medveten om den föräldern som lämnar. Barnet känner av närförälderns sinnesstämning och oroar sig över ifall även hen kommer lämna barnet. (Clarke-Stewart & Brentano, 2006, ss. 109-110.) Skilsmässan är ofta tung för föräldrarna som sedan möjligtvis inte klarar av att stöda barnen genom situationen, men genom att hjälpa barnet att förstå och handskas med känslorna kring separationen från en förälder kan man ge barnet verktyg att inte utveckla ångest kring relationerna (Schaan & Vögele, 2016). Då nyfamiljen bildas och förälderns uppmärksamhet och tid går åt till att sätta samman vardagsrutiner ändras den sociala delen för barnet som får mindre uppmärksamhet och kan känna detta som en avvisning. Barn är känsliga för känslan av avvisning enligt Clarke-Stewart och Brentano (2006, s. 109) och kan enligt Nilsson (2008, s. 150-152) är det då vanligt att barnet reagerar med provocerande beteende. Genom att ge barnet tid att anpassa sig till den nya situationen och uppmärksamhet så barnet inte känner rädsla för att bli lämnat kan bildandet av nyfamiljen underlättas.

Stressen som barnet kan uppleva på grund av en skilsmässa kan leda till att barnet tar ett steg bakåt i utvecklingen. Barnet kan börja bete sig barnsligare än tidigare eller ta ett baksteg i

toalettrutinerna. Andra förändringar kan vara allmänt motsträvigt beteende och koncentrationssvårigheter. (Clarke-Stewart & Brentano, 2006, s. 112.) Bildandet av en nyfamilj kan även ses som en livsomställning som riskerar att hämma barnets identitetsutveckling och liknande baksteg i utvecklingen kan ske då (Wikander, 1995, s. 139).

Barn skyller ofta skilsmässan på sig själva eftersom de tänker i enkla banor i stil med ”Hen lämnade, så hen tycker inte om mig, så det var mitt fel”. Då barnet skyller skilsmässan på sig själv ökar stressen, oron och skuldkänslorna för situationen. (Clarke-Stewart & Brentano, 2006, s. 113.) Barn reagerar olika på den förändrade situationen och ifall det funnits tidigare känslomässiga problem hos barnet kan dessa förvärras, medan intelligenta barn med gott självförtroende och bra humor lättare klarar av förändringen skilsmässan för med sig (Butler, Douglas, Murch, Robinson, & Scanlan, 2003, s. 145).

7.4 Lekens betydelse för barn

Redan i de första lekarna kan barn återuppleva situationer de tidigare varit passivt med om och nu aktivt arbeta igenom dessa situationer i fantasilekar. I leken kan barnet byta roll eller ändra hur en tidigare upplevd situation slutar. I de första lekarna har inte inre driftstryck eller påverkan från omgivningen lika stor inverkan på leken utan barnet bearbetar mer ångest det känner till den egna kroppen, t.ex. kan en känsla av hjälplöshet då kroppen inte fungerar som barnet vill leda till lekar där kroppen klarar allt och barnet är oslagbart. Barnet är upptaget av att utforska sina kroppsfunktioner och leker gärna själv, ökad skicklighet och leken i sig ger glädje. Nästa typ av lek präglas av rädslan att förlora moderns kärlek, barnet känner ångest över att modern kan överge barnet. Denna rädsla kompenseras i lekar där barnet klarar sig själv eller gör till andra det modern gjort till barnet, t.ex. ”matar” barnet någon eller något. Poängen i dessa lekar är att mildra ångesten och ilskan men barnet lär sig även att vänta och klara av frustrationer. Från två års ålder blir barns lek mer målmedveten och konstruktiv. Intresset för lekkamrater ökar men barnet kan och föredrar ofta att leka ensamt ännu. Fantasi-, roll- och låtsaslekar börjar komma in i barnens lek. Från 1,5 till 3 års ålder blir barnet mer medvetet om att man kan leka med andra barn och börjar se potentiella lekkamrater men det är först i slutet på tredje året som man kan se första tecknen på samlek mellan barn. (Carlberg, 1990, ss. 119-120, 130.)

Studier har visat att barn från 3 års ålder genom lek kan visa sin oro, de leker att den ena föräldern är frånvarande men eftersom konceptet skilsmässa är svårt för ett barn att förstå

präglas leken av död, katastrofer eller övergivning som förklaring till den ena förälderns försvinnande. Denna typ av stress som barnet upplever till följd av en skilsmässa kan leda till att barnet tar steg bakåt i utvecklingen. Baksteget kan även noteras i barnets lek där det till exempel blir mer passivt och endast iakttar då andra leker istället för att gå med. (Clarke-Stewart & Brentano, 2006, ss. 110-112.)

Vuxna ska förbereda förutsättningar för barnen att få leka. Lek är barnets sätt att anpassa sig till sin miljö och hantera stress, men det är också en metod för barnet att hitta kreativa lösningar. Leken lindrar ångest men ifall ångesten blir för omfattande slutar barnet att leka. Om barnet är villigt att leka och njuter av det är barnets situation ofta bra. (Sinkkonen, 2012a, ss. 214-215.) Vid bildandet av en nyfamilj behöver barnet anpassa sig till den nya tillvaron vilket kan medföra stress som sedan kan synas i barnets sätt att leka.

8 Relationerna inom familjen

Alla trygga relationer barnet har till olika familjemedlemmar är till barnets fördel. Relationerna i den egna familjen lägger grunden till hur barnet i framtiden kommer relatera till andra människor. Om barnet känner sig tryggt och har bra människorelationer kommer det även hantera förändringar lättare. (Alfvén & Hallin, 2012, s. 87.) En nyfamilj ger möjlighet till fler trygga vuxna i barnets liv och kan i många fall vara en tillgång.

Det har forskats lite kring syskonrelationer i nyfamiljer. Orsaken till detta är att man i första hand koncentrerat sig på relationen mellan barnen och den nya föräldern. (Ritala-Koskinen, 2001, s. 29.) De vuxna förväntar sig ofta att barnens relationer till varandra bildas naturligt eftersom det är barn det handlar om. Syskonrelationer är betydelsefulla för barnens socioemotionella utveckling samtidigt som barnens relationer till varandra är väsentliga för nyfamiljens samhörighet. (Broberg, 2010, ss. 70-74.)

8.1 Relationen till bonusföräldern

Eftersom alla situationer då en nyfamilj bildas är unika och alla barn reagerar utifrån sin situation är det omöjligt att säga hur mycket stress barnet kommer uppleva under bildandet av nyfamiljen. Det har forskats en del i vad som ökar eller minskar stressen för barn under själva bildningsskedet, här spelar relationerna till föräldrarna en viss roll, både till närföräldern barnet bor hos men även till distansföräldern. Har barnet en bra relation med närföräldern klarar det lättare av förändringar. I de flesta situationer underlättas bildandet av

nyfamiljen ändå om barnet även har en god relation till sin bonusförälder eftersom detta minskar på stressen barnet kan uppleva. (Jensen, Schafer, & Holmes, 2015, s. 284.)

Det som framkom i samma studie var ändå att barnet kan känna blandade känslor och aningen mer stress ifall det har en bra relation med biologiska föräldern som det inte bor med samtidigt som det har en bra relation med bonusföräldern som hen bor med. Detta kan handla om att barnet vill visa lojalitet till biologiska föräldern vilket ökar stressen. (Jensen, et.al. 2015, s. 283.)

I en studie gjord utav Jensen och Shafer (2013, s. 134) framkom att barn har större sannolikhet att bilda en nära relation till bonusfadern ifall de uppfattar sin mor som lyhörd, öppen och ärlig, eftersom barnen då känner av mer stabilitet under förändringarna och bildandet av nyfamiljen. Ifall modern är tillgänglig att diskutera med barnet om bonusfadern kan även risken för bitterhetskänslor minska. Relationen till bonusfadern förbättras även om barnet känner att modern och bonusfadern är enade gällande uppfostran och överlag sällan grälar.

Ifall barnets biologiska far inte är aktivt med i bilden kan barn ha lättare att bilda en faderlig relation till moderns nya partner, men det finns även en risk för att barnet känner misstro inför alla potentiella fadersfigurer. På samma vis kan en nära relation till biologiska fadern underlätta för en positiv attityd mot bonusfadern, men även leda till att barnet ser negativt på bonusfadern. (Jensen & Shafer, 2013, s. 128.)

Ifall de biologiska föräldrarnas förhållande har varit destruktivt och samarbetet fortfarande fungerar dåligt, så kommer det vara svårare för barnet att få ett konstruktivt förhållningssätt till bonusföräldern. Därför rekommenderas att man åtminstone väntar två till tre år innan man flyttar ihop. Då bonusföräldern presenteras för barnet/barnen så bör man ta eventuella reaktioner på allvar. (Juul, 2019, s. 7.)

För bonusföräldern kan kommunikationen ha stor inverkan på hurdan relation de får till barnet. Det är vanligt att bonusföräldern vill ha en så bra relation som möjligt och därför går för fort fram. Därför lönar det sig att inte ha några mål med relationen till barnen, utan låta dem bestämma takten och ge barnen tid. Bonusföräldern bör i ett tidigt skede förstå att hen alltid kommer på plats nummer två. För att skapa en bättre relation till barnet bör bonusföräldern själv våga öppna sig och vara personlig, kommunikationen har därmed stor inverkan på hur relationen till barnet blir. Ett knep att utveckla relationen med barnet kan till exempel vara att fråga dem om de får vara ”barnvakt” någon gång när den andra föräldern

ska bort. På det här viset testas man lite hur bra relationen är, barnet kan dock tacka nej till erbjudandet på grund av lojalitet mot den andra föräldern. (Juul, 2019, ss. 16-18.)

Ibland vägrar barn acceptera sin förälders nya partner och trots alla försök att få relationen att fungera så lyckas det inte. Det har visat sig att barnet kan ha en intuitiv känsla att partnern inte är rätt för föräldern, denna känsla visar sig ofta vara rätt. Barn bär ofta på en ansvarskänsla mot sin förälders välbefinnande. Om barnet reagerar på detta vis kan det vara klokt av föräldern att fundera om det finns någon sanning i vad barnet påstår. (Juul, 2019, s. 9.) Det finns undantag då barnets och bonusförälderns kemi fungerar direkt. Då kan man fundera på hur de ska utveckla en relation som bygger på ömsesidig kärlek och respekt, utan att bonusföräldern övertar en ”mor” eller ”far”-roll. Meningen är inte att bonusföräldern skall uppfostra barnet, utan få bra kontakt som bygger på respekt. På det här viset kommer barnet och bonusföräldern få en bättre, tillitsfull och mellanmänsklig relation. (Juul, 2011a, ss. 188-189.)

I *Stora bonusfamiljboken* kommenterar barnpsykolog Malin Bergström att man som bonusförälder måste vara både tolerant och visa respekt för de barn man bor med. Svartsjuka kan vara riktigt skadligt för barnen så det är viktigt att bonusföräldern strävar efter en positiv relation med bonusbarnen och att man inte talar illa om varandra. (Arkhem, 2016, s. 136.)

8.2 Relationen mellan syskon i en nyfamilj

Inom nyfamiljer bildas det ofta nya syskonrelationer, ifall föräldrarnas nya partner har barn från tidigare förhållanden. Dessa barn kan bo på heltid i nyfamiljen eller tillbringa delvis tid i nyfamiljen och bo kvar hos den andra biologiska föräldern. Olika begrepp inom syskonrelationer är: biologiska syskon där syskonen har samma biologiska mor och far, halvsyskon där barnen har en gemensam biologisk förälder och bonussyskon där man inte har någon gemensam biologisk förälder. (Broberg, 2010, ss. 70-74.)

Betydelsen av föräldrarnas skilsmässa för syskonens relationer har tolkats på två olika sätt. Det finns en möjlighet att konflikter mellan syskonen ökar eller sedan att förändringar i de vuxnas relationer sammankopplar syskonen och gör relationen starkare. Till alla syskonrelationer hör det till att syskonen tävlar med varandra om föräldrarnas uppmärksamhet. Bakom svåra syskonrelationer kan det ligga en svag relation mellan barnen och föräldern. Även hur familjen valt att uppfostra barnen påverkar på syskonrelationerna. (Broberg, 2010, ss. 70-74.)

Nyfamiljens syskonrelationer är speciella på grund av att syskonordningen byggs upp slumpmässigt och för att barnen kommer från olika familjekulturer. Vid bildning av en nyfamilj måste barnen söka en ny roll och plats i syskonskaran, det är vanligast att det sistfödda barnets och förstfödda barnets platser ändras och man kanske inte längre är yngst/äldst i syskonskaran. En del av barnen kan vara rädda för att hamna ge bort eller byta sin egen roll och plats inom familjen. Som förälder i en nyfamilj har man en viktig roll i att stöda och förstärka syskonrelationerna. Barnen upplever olika känslor när det kommer till att få nya bonus- eller halvsyskon, för en del kan de nya syskonen vara en saknad bror eller syster medan andra inte alls känner sig nära med det nya syskonet och känner detta som ett hot. Barnen koncentrerar sig på personrelationer vid sammanställningen av en nyfamilj och inte till familjestrukturen som helhet. Att syskon är biologiska eller inte biologiska spelar inte så stor roll för barnen medan den biologiska föräldrarelationen är mer betydelsefull. (Broberg, 2010, ss. 70-74.)

Malin Bergström säger (enligt Arkhem, 2016, ss. 213-214) att det är viktigt att stöda barnen när ett nytt syskon ska anlända. Det är viktigt som vuxen att se till så alla barn hittar sin nya plats, roll, förbereds för kommande syskon och känner sig delaktiga i familjen. Ett sätt enligt Bergström att stöda syskonrelationerna är att låta de äldre barnen ta hand om de yngre. Detta måste så klart ske på barnets villkor och inte vara påtvingat. Det viktigaste menar Magnus Sjöström (enligt Arkhem, 2016, ss. 213-214) är att alla barn känner sig delaktiga i den kommande familjen.

Barn har lättare för förändringar då de känner sig trygga men alla förändringar kan ändå medföra stress. Att få ett syskon kan väcka olika känslor hos ett barn, en del blir svartsjuka medan andra har en lättare inställning till en sådan förändring. Efter 3 års ålder har barnet lättare att ta emot informationen om att det skall få ett syskon och det har själv en tydlig roll i familjen vilket gör att barnet inte på samma vis känner att dess plats i familjen är hotad. (Alfvén & Hallin, 2012, ss. 110, 112.)

Syskonrelationerna påverkas utav familjeförhållandena vilket syns i en studie som gjorts av Edward Anderson. Han undersökte hur syskonrelationer ser ut i olika familjer där han bland annat jämförde relationen mellan biologiska syskon i en kärnfamilj och i en nyfamilj samt skillnader i relationen mellan biologiska-, halv- och bonussyskon i nyfamiljer. (Anderson, 1999, s. 102.) I studien deltog syskon av samma kön och med högst fem års åldersskillnad, vilket gör att resultatet inte kan generaliseras till nyfamiljer men kan ge en riktlinje för hur syskonrelationer kan se ut och ändra vid bildandet av en nyfamilj.

I studien av Anderson framkom att relationen mellan biologiska syskon präglas av mer rivalitet men även mindre stöd och engagemang i en nyfamilj än i kärnfamiljer. Tidigare forskning har visat att i nybildade nyfamiljer är relationen mellan biologiska syskon mer negativ, denna långsiktiga studie kommer inte till samma resultat utan menar att relationen är den samma. Relationen mellan bonussyskon, i jämförelse med biologiska syskon i en nyfamilj, innehåller ofta mindre negativa beteenden men även mer distans och mindre positivitet än biologiska syskonrelationer. Relationen mellan halvsyskon präglas av mindre rivalitet men är annars mer lik den mellan biologiska syskon än bonussyskon. Bonussyskonsrelationer innehåller både mindre negativitet men även positivitet än relationer mellan halvsyskon. (Anderson, 1999, s. 121.)

Forskningen *Yhteinen ja erillinen lapsuus* behandlar socialiseringsprocessen mellan halvsyskon och biologiska syskon. Att syskonen härmar och tar efter varandra är vanligt i ung ålder och när barnen är nära varandra åldersmässigt. Härmandet och modelltagandet faller bort om syskonen har en stor ålderskillnad och det yngsta syskonet ännu inte kan prata ordentligt. Då de yngsta i syskonskaran inte ännu kan prata bildas en symbolisk växelverkan och ett gemensamt teckensystem bildas mellan syskonen. När syskonen har en stor ålderskillnad bildas inte anknytningsrelationen automatiskt, syskonen måste båda vara villiga att arbeta för att få en anknytningsrelation. När anknytningsrelationen har bildats, håller den till vuxenålder. (Rannikko, 2008, ss. 4,172.)

9 Arbetsprocessen

Projektet startade i januari 2020, då vi fick information om verksamheten Nyfamiljerna i Finland rf (Suomen uusperheiden liitto ry, ”SUPLI”) och vad de är ute efter med samarbetet. På grund av att det finns väldigt lite med svenskspråkigt material om nyfamiljer gavs väldigt fria händer att själv gruppvis välja vad vi vill fokusera på. Eftersom vi blev en grupp med sjukskötar-, hälsovårdar- och socionomstuderande valdes att göra någonting som går att använda inom dessa områden och möjligtvis andra delar av social- och hälsovården.

9.1 Arbetet kring teoridelen

Arbetet började med att idéer kring syfte diskuterades, inom gruppen valdes det att fokusera på ett material för professionella. Hurdant format det skulle bli på slutresultatet kunde inte fastställas innan texten börjat formas även om tanken om ett informationsmaterial fanns där. Vid diskussion om innehåll till arbetet började frågeställningar formas. Till slut blev två

frågeställningar de som fick utgöra grunden för arbetet; vad är viktigt att tänka på vid bildandet av en nyfamilj med tanke på barnet, dess ålder och förmåga att kommunicera? och vilka utmaningar står en nyfamilj inför både i bildandet av nyfamiljen och med tanke på de spår en skilsmässa lämnar? Frågeställningarna har aningen ändrat form under arbetets gång för att även omfatta för oss ny information som tagits med. Valet av åldersgrupp baserar sig på beställarnas önskemål om att få nytt material om barn under skolålder. Därefter gjordes valet om att fokuset i arbetet skulle ligga på barn i åldern 0-5 år.

Innehållet i arbetet är uppbyggt utifrån frågeställningarna vilket gör att man i arbetet får svar på dessa. Eftersom delar av frågeställningarna kunde öppna upp för väldigt brett område valdes de grundläggande rubrikerna i ett tidigt skede och frågeställningarna avgränsades sedan och materialet hölls inom dessa. Som exempel tas inte alla möjliga utmaningar en nyfamilj kan stå inför upp utan fokus är på utmaningar vid bildandet av nyfamiljen, kommunikationen och relationerna inom familjen. Denna avgränsning gjordes för att få djupare information om valda delområden istället för lite information om många ämnen. Skilsmässans inverkan visades vara av betydelse i en stor del av materialet som användes och det syns även i detta arbete.

9.2 Arbetet kring informationsmaterialet

Då texten i teoridelen var skriven påbörjades arbetet att utforma själva informationsmaterialet. Informationsmaterialet skulle vara kort, informativ och lätt att läsa. Genom att hantera varje rubrik för sig kunde liknande rubriksättning användas i informationsmaterialet som i arbetets teoridel. Information från alla rubriker valdes ut och texten sammanfattades och bearbetades så endast det mest väsentliga kom med.

Hur innehållet i informationsmaterialet strukturerades valdes utifrån hur läsaren lättast skulle hänga med och kunna inta informationen. Eftersom en stor del av nyfamiljerna bildas som följd av en skilsmässa behandlas först skilsmässans inverkan och därefter nyfamiljens utvecklingsskeden. Hur en god kommunikation sköts kommer efter detta eftersom båda situationerna är stressiga för familjen och lätt leder till konflikter. Efter detta flyttas fokus till barnen och det tas upp om hur barnet utvecklas och utmaningar som kan uppkomma. Till slut behandlas relationerna inom nyfamiljen. På det här viset är det meningen att tråden i arbetet skall hållas och det skall kännas naturligt för läsaren att gå från ett ämne till nästa.

9.3 Etik

Genom att använda tillförlitligt och mångsidigt material så har vi hållit etiken och reliabiliteten hög. Vi har även följt de etiska reglerna och hänvisat till alla källor vi använt på ett korrekt sätt i arbetet. Fokuset har varit att komma fram med ny information om nyfamiljen och saker som händer kring bildningen av nyfamiljen. För att åstadkomma detta har vi använt ett mångsidigt och pålitligt material. Eftersom det i Finland finns begränsat med material om nyfamiljen, så har vi använt oss även av nationellt material för att hålla tillförlitligheten högre. Alla källor vi har använt är bearbetat och skrivet med egna ord, så att arbetet inte skall vara plagierat. (Patel & Davidson, 2011, ss. 103-104)

10 Resultat

Resultatet av arbetet är informationsmaterialet som bifogas som bilaga 2. Till informationsmaterialet har tagits teori från arbetets teoretiska del. Svar på arbetets frågeställningar framkommer i informationsmaterialen. Produkten har gjorts med hjälp av PowerPoint, för att få produkten se lockande och attraktiv ut, det har använts PowerPoints tillgängliga online-teman (Lasten leikki- ja koulutusaiheinen esitysmalli) som är gjord av Microsoft Corporation. Detta är endast ett förslag på design för informationsmaterialet och beställaren Nyfamiljerna i Finland rf får ändra den vid behov.

På sida 1 i informationsmaterialet finns rubriken ”Nyfamiljers förekomst i Finland”, texten i första stycket är taget från texten under rapportens rubrik 3.1 Nyfamiljers förekomst i Finland. Nästa stycke är från rubriken 3.2 Att grunda en nyfamilj. Sista stycket under samma rubrik är även det från 3.1 Nyfamiljers förekomst i Finland.

På sida 2 kommer rubriken ”Skilsmässan”, texten är taget från texten under rapportens rubrik 5 Hur upplever barnet skilsmässan. Under rubriken ”Före skilsmässan” finns text som är taget från kapitel 5.1 Före skilsmässan. Under rubriken ”Under skilsmässan” finns text som är från kapitel 5.2 Under skilsmässan. På sida 3 hör första stycket till föregående underrubrik och texten är från kapitel 5.2 Under skilsmässan. Efter det kommer rubriken ”Efter skilsmässan” och texten är från kapitel 5.3 Efter skilsmässan.

På sida 4 finns rubriken ”Nyfamiljens utvecklingsfaser” texten är tagen från kapitel 4 Utvecklingsfaser i en nyfamilj. Under rubriken ”Inledningsfasen” finns text som är taget från kapitel 4.1 Inledningsfasen. På sida 5 finns rubriken ”Mellanfasen” och texten är taget från kapitel 4.2 Mellanfasen. Efter det kommer rubriken ”Sena fasen” och den texten är från

kapitel 4.3 Sena fasen. På sida 5 finns rubriken ”Om du vill läsa mer om nyfamiljens utvecklingsfaser” och här under finns tips på litteratur som har använts i arbetet och närmare källhänvisning finns i rapportens del med källor.

På sida 6 finns rubriken ”Kommunikation” där de två första styckena med text är tagna från kapitel 6 Kommunikationens betydelse i en nyfamilj, tredje stycket är från kapitel 6.1 Hur kommunicera med barnet. På sida 7 finns rubriken ”Kommunikationen mellan barnets två hem” och texten är taget från rapportens kapitel 6.2 Kommunikationen mellan barnets två hem. På sida 8 finns rubriken ”Konflikthantering” texten till detta kapitel är från rapportens kapitel 6.3 Konflikthantering. På sida 9 finns rubriken ”Gränssättning” och texten är tagen från kapitel 6.4 Gränssättning. På sida 10 finns text som är från kapitel 6.4 Gränssättning.

På sida 11 finns rubriken ”Nyfamiljens inverkan på barn i åldern 0-5 år” första stycket är från kapitel 7 Nyfamiljens inverkan på barn i åldern 0-5 år, andra stycket är från kapitel 7.1 Får nyfödd till 1,5 år, sista stycket på samma sida är från kapitel 7.2 Barn i åldern 1,5 till 3 år. På sida 12 är första stycket från rubriken 7.3 Barn i åldern 3 till 5 år och andra stycket är från kapitel 7.4 Lekens betydelse för barnen. På sida 13 finns rubriken ”Relationerna inom familjen” här är första stycket från kapitel 8 Relationerna inom familjen medan andra och tredje stycket är från kapitel 8.1 Relationen till bonusföräldern. På sida 14 finns text som är från kapitel 8.2 Relationen mellan syskon i en nyfamilj.

11 Avslutande diskussion

Syftet med detta arbete var att skapa ett informationsmaterial om nyfamiljer som kan användas som stöd till professionella. Under arbetets gång märktes att informationsmaterialet även skulle kunna ges direkt till nyfamiljen som information om deras nya livssituation. Det finns mycket forskning om hur skilsmässan påverkar barn senare i livet men forskning om hur barn påverkas av en nyfamilj var svårare att få fram, särskilt gällande barn under skolåldern. På grund av detta har en massa material fått pusslas ihop för att kunna åstadkomma ett relevant material för arbetets ändamål.

Med mera tid hade det varit möjligt att intervjua nyfamiljer och samarbetat med rådgivningar för att få reda på vad de anser att det behövs information och kunskap om samt testa informationsmaterialets potential. Det kunde forskas mer om hur barnet påverkas av vardagen i en nyfamilj i olika åldrar, även småbarn som inte kan uttrycka sig. Mer material om nyfamiljer samt material för nyfamiljen finns det användning för.

Informationsmaterialet ger grundinformation och är lättläst för både professionella och nyfamiljen. Den har klara och tydliga rubriker för att snabbt söka information, dessutom finns det tips på annan litteratur. Eftersom det finns begränsat med material om nyfamiljer på svenska så kommer detta informationsmaterial vara till nytta inom social- och hälsovården. Informationsmaterialet behandlar flera temaområden i nyfamiljen och ett informationsmaterial kunde även göras enskilt för varje område för att få djupare kunskap. Informationsmaterialet kunde vidareutvecklas genom att rikta sig till barn i högre åldersgrupper. För att få mer tillförlitligt material om nyfamiljer och bättre möjligheter för professionella att förstå deras unika situation samt stötta dem så behöver det forskas mer inom ämnet. Konkreta tips till att vidareutveckla arbetet: samtals-botten för rådgivning eller personalen inom småbarnspedagogiken.

Källor

- Alfvén, M., & Hallin, L. (2012). *Föräldrars frågor om barn 0-5 år*. Mölnlycke: Gothia Förlag.
- Anderson, E. R. (1999). V. SIBLING, HALF SIBLING, AND STEPSIBLINGRELATIONSHIPS IN REMARRIED FAMILIES. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 101-126. Hämtat den 14 3 2020
- Arkhem, H. (2016). *Stora bonusfamiljboken*. Stockholm: Artko. Hämtat den 2 3 2020
- Arnö, S., Bidö, S., & Harnesk, E. (2017). *Tryggt föräldraskap-om att hantera konflikter med barn* (1 uppl.). Bromma: NilssonBergholm. Hämtat från https://www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/rad-kunskap/handbocker/tryggt_foraldraskap_rad_da_barnen.pdf den 1 4 2020
- Barnavårdsföreningen i Finland. (2017). *S som i skilsmässa N som i nyfamilj. Samlade berättelser*. Helsingfors: Trinket Oy.
- Barnavårdsföreningen. (u.d.). Leva i nyfamilj. Ny familj Nya möjligheter. www.bvif.fi. Hämtat från www.docplayer.se: <https://docplayer.se/7148753-Leva-i-nyfamilj-ny-familj-nya-mojligheter.html> den 20 4 2020
- Befolkningsbundet. (u.å.). *Uusperheen parisuhde*. Hämtat från https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/uusperheen-parisuhde/ den 27 3 2020
- Befolkningsförbundet. (u.d.). *Kohti erorauhaa*. Hämtat från https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhteen_kriisit/erokriisit/kohti-erorauhaa/ den 20 2 2020
- Bergström, M. (2018). *Att skiljas med barn-föräldrar i två hem*. Stockholm: Bonnier Fakta. Hämtat 3 2020
- Broberg, M. (2010). *Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52/2010*. Hämtat från Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi: https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/fffc3482f3b3a9c92e6a2cf03700b94a/1579527542/application/pdf/8645129/Uusperheen%20voimavarat%20ja%20lasten%20hyvinvointi_Broberg_2010.pdf den 6 2 2020
- Butler, I., Douglas, G., Murch, M., Robinson, M., & Scanlan, L. (2003). *Divorcing Children: Children's experience of their parents' divorce*. London: Jessica Kingsley Publishers.
- Carlberg, G. (1990). *Dynamisk utvecklings psykologi*. Lund: Tryck BTJ Tryck.
- Clarke-Stewart, A., & Brentano, C. (2006). *Divorce - Causes and consequences*. United States of America: Yale university press.
- Doverborg, E., & Samuelsson, P. I. (2012). *Att förstå barns tankar-kommunikationens betydelse*. Stockholm: Liber AB.
- Dunstan, D. A., Talbot, C. J., & del Pozo de Bolger, A. (2017). Supporting children's well-being: Outcomes of a rural. *The Australian Journal of Rural Health* (25),

132-133. Hämtat från file:///C:/Users/nystr/Desktop/artikel4.pdf den 17 2 2020

Evenshaug, O., & Hallen, D. (2001). *Barn- och ungdomspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Favez, N., Widmer, E. D., Doan, M.-T., & Tissot, H. (2015). Coparenting in Stepfamilies: Maternal Promotion of Family. *Journal of Child & Family Studies*, 3269-3277. Hämtat den 26 3 2020

Finlex. (den 21 8 1991). *Finlex*. Hämtat från Yleissopimus lapsen oikeuksista: <https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060#idp446088576> den 18 4 2020

Forskningsstrategier. (u.d.). Hämtat från Vetenskapliga metoder och forskningsstrategier: <https://forskningsstrategier.wordpress.com/#urvalsmetoder>

Hanke, S. (u.d.). *Stepping Hanke*. Hämtat från www.stepapp.fi: <https://www.stepapp.fi/ammattilaisille/tutkimus/> den 21 4 2020

Hansen, I., Fagerlund, A., Hagman, L., Hessel, Å., Hylén, U., & Hasselbalch, L. R. (2011). *Råd för bättre kommunikation-mellan patient och vårdpersonal*. Sveriges kommuner och landsting: Sveriges kommuner och landsting.

Hansson, J., & Oscarsson, C. (2005). *Lyckliga barn - En bok om föräldraskap*. Västerås: ICA Bokförlag.

Helama, T. (u.d.). *Väestöliitto*. Hämtat från www.vaestoliitto.fi: https://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/perheet/uusperheet_suomessa/ den 27 4 2020

Herngren, M. (2016). *Fältguide för bonusfamiljen*. Lettland: Bonnier Fakta.

Hundeide, K., & Hundeide, K. (2011). *Vägledande samtal i praktiken-Genomförande av ICDP-programmet*. (P. Bergman, Övers.) Värnamo: Fälth och Hässler. Hämtat den 3 13 2020

Häggman-Laitila, A. (11 2013a). *Mannerheims barnskyddsförbund*. Hämtat från Barnet under olika levnadsår 6-12 månader: <https://cdn.mll.fi/prod/2017/08/07191722/Lapsi-eri-ikäkausina-6-12kk-SVE.pdf> den 15 3 2020

Häggman-Laitila, A. (11 2013b). *Mannerheims barnskyddsförbund*. Hämtat från Barnet under olika levnadsår 1 år: <https://cdn.mll.fi/prod/2017/08/04180703/RuotsinkMll1-v.pdf>

Jensen, T. M., & Shafer, K. (2013). Stepfamily Functioning and Closeness: Children's Views on Second Marriages and Stepfather Relationships. *Social Work*, 127-136. Hämtat den 15 3 2020

Jensen, T. M., Schafer, K., & Holmes, E. K. (4 2015). Transitioning to stepfamily life: the influence of closeness with biological parents and stepparents on children's stress. *Child & Family Social Work*, 275-286. Hämtat från Transitioning to stepfamily life: the influence of closeness with biological parents and

stepparents on children's stress.:

<http://ezproxy.novia.fi:2095/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=d3553b30-1a40-4f88-b84a-04056920b111%40pdc-v-sessmgr04> den 6 2 2020

- Juul, J. (2011a). *Pappa-dina utmaningar som man och partner*. Falun: ScandBook AB. Hämtat den 29 2 2020
- Juul, J. (2019). *Bonusföräldrar-möjligheter och fallgropar*. (M. Ruthman, Övers.) Sverige: Familylab Sverige. Hämtat från <https://books.google.fi/books?id=GLG2DwAAQBAJ&pg=PA9&lpg=PA9&dq=n+yfamilj+betydelse&source=bl&ots=XMoymOB8oo&sig=ACfU3U0jKtNI68ddHYtCtwcHL3QqLYRrnw&hl=fi&sa=X&ved=2ahUKEwjGxuHpsePnAhWP5KQKHRp0C3c4ChDoATAFegQIBxAB#v=onepage&q&f=false> den 24 2 2020
- Juul, Öien, J. (2011b). *Ge plats för familjen*. Stockholm: Cappelens Damm AS. Hämtat den 11 3 2020
- Kacenenbogen, N., Dramaix-Wilmet, M., Schetgen, M., & Roland, M. (2015). Not living with both parents is associated with more health- and developmental problems in infants aged 7 to 11 months: a cross sectional study. *BMC Public Health*, ss. 1-11. Hämtat den 27 2 2020
- Kalmijn, M. (den 27 5 2015). *Family Disruption och Intergenerational Reproduction: Comparing the Influences of Married Parents, Divorced Parents and Stepparents*. Hämtat från Proquest: <https://search.proquest.com/docview/1710610661/A217D91652DE4CF1PQ/2?accountid=28773> den 21 2 2020
- Marian-Khan, C. (9 2017). *Working with Stepfamilies*. Hämtat från Australian and New Zealand Journal of Family Therapy 2017,38, 329–341doi: 10.1002/anzf.123: <http://ezproxy.novia.fi:2094/ehost/detail/detail?vid=6&sid=c4a8e038-2e0e-4b7c-ac08-17daa7a41ac6%40sdc-v-sessmgr02&bdata=JnNpdGU9ZWwhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=125802674&d=b=afh> den 12 3 2020
- Monimuotoiset perheet. (u.d.). *Uusperheen kohtaaminen*. Hämtat från <https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/kohtaaminen/uusperheen-kohtaaminen/> den 27 3 2020
- NE-uppslagsverket. (u.d.). *www.ne.se*. Hämtat från NE-uppslagsverket: <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/k%C3%A4rnfamilj> den 20 4 2020
- Nilsson, T. (2008). *Överlevnadshandbok för skilda föräldrar med gemensamma barn*. Stockholm: Ego förlag. Hämtat den 7 3 2008
- Olsson, H., & Sörensen, S. (2011). *Forskningsprocessen - Kvalitativa och kvantitativa perspektiv*. Stockholm: Liber AB.
- Orna, C., Leichtentritt, R. D., & Volpin, N. (2014). Divorced mothers' self-perception of their divorce-related. *Child and Family Social Work*, 34-43. Hämtat från <file:///C:/Users/nystr/Desktop/artikel%202.pdf>

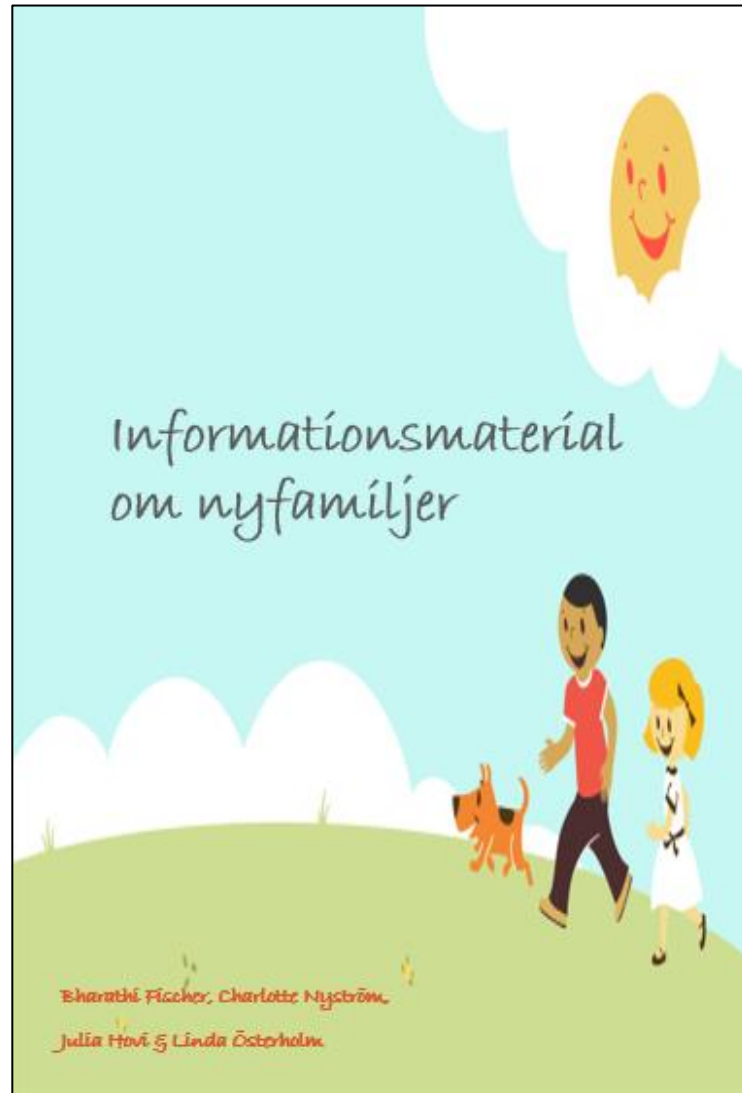
- Papernow, P. (2018). Clinical Guidelines for Working With Stepfamilies: What Family, Couple, Individual, and Child Therapists Need to Know. *Family Process*, 57(1), 25–51. <https://doi.org/10.1111/famp.12321>. Hämtat den 9 3 2020
- Papernow, P. L. (2009). *Becoming a newfamily, Patterns of development in remarried families*. New York: Routledge.
- Patel, R., & Davidson, B. (2011). *Forskningsmetodikens grunder*. Stockholm: Studentlitteratur AB.
- Raittila, K., & Sutinen, P. (2008). *Huonetta vai sukua, elämää uusperheessä*. Helsinki: Kirjapaja. Hämtat den 21 2 2020
- Rannikko, U. (den 1 6 2008). *Yhteinen ja erillinen lapsuus, Sisarusten sosiaalistava merkitys*. Hämtat från AKATEEMINEN VÄITÖSKIRJA: <https://core.ac.uk/download/pdf/250107384.pdf> den 15 1 2020
- Ritala-Koskinen, A. (2001). *MIKÄ ON LAPSEN PERHE?- Tulkintoja lasten uusperhesuhteista*. Hämtat från Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 38/2001 Väestöntutkimuslaitos, Väestöliitto: https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/4881c94951b6c340b57b89de82d416c3/1585566888/application/pdf/4248575/Mik%C3%A4%20on%20lapsen%20perhe_sis%C3%A4sivut.pdf den 11 2 2020
- Schaan, V. K., & Vögele, C. (den 26 7 2016). *Resilience and rejection sensitivity mediate long-term outcomes of parental divorce*. Hämtat från <http://ezproxy.novia.fi:2095/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=76d8d499-7905-47c5-a41d-7eb5074806be%40pdc-v-sessmgr01> den 6 2 2020
- Sinkkonen, J. (2012a). *Lapsen kanssa hyvinä ja pahoina hetkinä*. Helsinki: WSOY.
- Sinkkonen, J. (2012b). *Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun*. Helsinki: WSOY.
- Sinkkonen, J. (2018). *Kiintymyssuhteet elämäkaarella*. Helsinki: Duodecim.
- Statistikcentralen. (den 5 12 2018). *Perheet 2017*. Hämtat från Vuosikatsaus: http://tilastokeskus.fi/til/perh/2017/02/perh_2017_02_2018-12-05_fi.pdf den 11 2 2020
- Synonymer.se. (u.d.). *Synonymer.se*. Hämtat från www.synonymer.se: <https://www.synonymer.se/sv-syn/halvsyskon>
- Wikander, B. (1995). *Utveckling hela livet*. Stockholm: Förlaget Hagman AB.
- Yu, Y., Bonawitz, E., & Shafto, P. (1/2 2019). Pedagogical Questions in Parent–Child Conversations. *Child Development*, 90(1), 147–161. Hämtat från <file:///C:/Users/nystr/Desktop/artikel%203.pdf> den 2 11 2020

Sökhistorik

Datum för sökningen	Databas	Söktermer och kombinationer	Antal träffar	Avgränsningar	Antal träffar efter avgränsningar	Antal valda artiklar
27.1.20	EBSCO Academic search elite	Divorce effects on children	349	Full text, published date 2015–2020	9	0
29.1.2020	EBSCO Academic search elite	Sibling relationships AND family	3,576	Full text, published date 2015-2020	295	0
6.2.2020	EBSCO Academic search elite	Divorce effects on children	346	Full text, published date 2016-2020	10	1
6.2.2020	EBSCO Academic search elite	Parental figures AND stepfamily	6	Full text	1	1
11.2.2020	EBSCO, Academic search elite	Talking AND children AND divorce	33	Full text, published date 2015-2017	1	0
11.2.2020	EBSCO Academic search elite	parent child relationship AND blended families	148	Full text, published date 2015-2019	5	1

29.1.2020	EBSCO Academic search elite	Communication, children	8,267	Full text, published date 2015-2020	661	2
27.1.2020	EBSCO Academic search elite	Divorce, Children	2,706	Full text, published date 2014-2020	132	1
27.2	EBSCO Academic search elite	Infant, separation from parents	107	Full text, published date 2015-2020	7	1
15.2	EBSCO Academic search elite	Divorced parents effect on children	14	Full text, published date 2015-2020	2	1
14.3	EBSCO Academic search elite	Stepfamily + sibling	81	Full text	25	1
15.3	EBSCO Academic search elite	Stepfamily + stepchildren	238	Full text	32	1
26.3	EBSCO Academic search elite	Stepfamily, conflict	20	Full text	3	1

Informationsmaterial åt professionella inom social- och hälsovården

I detta informationsmaterial kommer du som professionell inom social- och hälsovården kunna läsa dig in på nyfamiljer och hur de fungerar för att få större förståelse och möjlighet att stöda dem i ditt arbete.

Informationsmaterialet kommer på ett lättläst sätt ge information om de vanligaste situationerna som kan uppkomma vid bildandet av en nyfamilj. Då en nyfamilj bildas är det många olika aspekter som skall beaktas men barnets välmående och hälsa skall ha det största fokuset. Materialet handlar om skilsmässans inverkan, nyfamiljens utvecklingsfaser, kommunikation, nyfamiljens inverkan på barnen i åldern 0-5 år och relationerna inom familjen.

Som ett beställningsarbete av Nyfamiljerna i Finland rf (Suomen Uusperheiden Liitto ry, SUPLI) har detta informationsmaterial gjorts av fyra studeranden inom social- och hälsovård i yrkeshögskolan Novia.

YRKESHÖGSKOLAN
NOVIA

Olika termer som används inom nyfamiljer

Nyfamilj	Bonusfamilj, familj som har minst ett underårigt barn som tillhör endast den ena vuxna biologiskt
Kämfamilj	Båda biologiska föräldrarna bor tillsammans med barnet
Bonusförälder	Biologiska föräldrarnas nya partner
Bonussyskon	Syskon som inte har gemensamma biologiska föräldrar
Halvsyskon	Syskon som har en gemensam biologisk förälder
Medförälder	Biologisk förälder till barnet
Närförälder	Biologisk förälder barnet bor hos
Distansförälder	Biologisk förälder barnet inte bor hos

Innehållsförteckning

Nyfamiljernas förekomst i Finland.....	1
Skilsmässan.....	2
Före skilsmässan.....	2
Under skilsmässan.....	2
Efter skilsmässan.....	3
Nyfamiljens utvecklingsfaser.....	4
Inledningsfasen.....	4
Mellanasen.....	5
Sena fasen.....	5
Kommunikation.....	6
Kommunikation mellan barnets två hem.....	7
Konflikthantering.....	8
Gränssättning.....	9
Nyfamiljens inverkan på barn i åldern 0-5 år... ..	11
Relationerna inom familjen.....	13
Källor	

Nyfamiljers förekomst i Finland

År 2017 fanns det 51300 barnfamiljer i Finland. Andelen nyfamiljer av barnfamiljerna är 9% och vart tionde barn i Finland lever i en nyfamilj. I dessa nyfamiljer lever 52% av de vuxna i ett samboförhållande och de resterande 48% är gifta.

Nyfamiljer har en komplicerad struktur och skiljer sig på många sätt från kärnfamiljer. En nyfamilj uppstår ur ett förhållande mellan två vuxna av vilka åtminstone den ena varit sambo eller gift och har ett eller flera barn sedan tidigare. Nyfamiljen kan alltså uppstå t.ex. efter skilsmässa eller efter ett dödsfall. Det speciella med att bilda en nyfamilj är att de vuxna blir samtidigt både bonusförälder och partner. Barnen existerar redan när förhållandet inleds eller när man flyttar ihop.

Statistiken grundar sig på var barnet är inskrivet och har sin adress. Ett barn kan därför enbart räknas som medlem i en familj och inte i två. På grund av detta är det svårt att säga hur många nyfamiljer det egentligen finns. Eftersom de familjer var barnen inte är inskrivna i men barnet ändå spenderar till exempel veckoslut och ledigheter hos blir helt och hållet utanför denna statistik.

Skilsmässan

Skilsmässan är alltid tung och kan leda till djup sorg men även trauma. Även om skilsmässan har varit odramatisk så bär barnet på djupa sår som tar tid att läka, eftersom barn sörjer på annat sätt än vuxna kan detta vara svårt att se barnets sorg.

Före skilsmässan

Under skilsmässoprocessen görs beslut som kommer att påverka resten av livet. Därför är det speciellt viktigt att berätta om varför man vill skilja sig och att sträva efter fred och gemensamma överenskommelser. Det är viktigt att reda upp allting ordentligt under skilsmässan eftersom kränkta känslor kan leva länge.

Särskilt viktigt är det att barnen under denna process har rätt att älska båda föräldrarna och inte tvingas välja sida. Det är viktigt inte glömma bort barnen eftersom dom är delaktiga i processen.

Under skilsmässan

Vid själva skilsmässoprocessen bör barnet få mer positiv bekräftelse än normalt. Kramar och närhet minskar övergivenhetskänslor. De vuxnas roll är att lyssna ordentligt och barnet skall kunna ventilera tankar och känslor. Föräldrar uppmuntras att berätta för dagvården om skilsmässan eftersom personalen då kan de hjälpa och stöda barnet.

2

Föräldrar uppmuntras att berätta för dagvården om skilsmässan eftersom personalen då kan de hjälpa och stöda barnet. Föräldrar som sköter sin skilsmässa på ett moget sätt tänker även på barnets bästa och dess behov. Även fast skilsmässan skapar smärta hos barnet klarar hen ofta av att se positivt framtiden.

Efter skilsmässan

Efter skilsmässan är det viktigt med stödnätverk, vänner och släkt för att hålla föräldrarnas vrede under kontroll. I dagens skilsmässokultur är det tyvärr mera acceptabelt för föräldrarna att uttrycka sin ilska och vrede. Barnet påverkas och kan visa sin ilska genom att bli olydig och elak mot andra barn, detta uppfattas ofta som störande beteende och barnet får inte hjälp att bearbeta känslorna. Som vuxen är det viktigt att visa att sådant beteendet inte är okej, men samtidigt kunna ge bekräftelse och förklara att det är normalt att vara arg efter en skilsmässa. Det finns stora skillnader på hur skilsmässor sköts och det absolut bästa för barnen är en kortvarande kris varefter man sakta men säkert återvänder till den nya vardagen. Tyvärr är det allt vanligare att barnen hamnar i mitten av föräldrarnas stridigheter och används som spelpjäser i vårdnadstvisten. Detta är skadligt för barnen och i de flesta fall hämmar det också barnets utveckling.

3

Nyfamiljens utvecklingsfaser

För en vuxen människa tar det ungefär 4-7 år att komma igenom faserna men alla familjer har sin egen takt. Det finns sju olika stadier när en nyfamilj bildas. Av dessa sju stadier hör de tre första till inledningsfasen, fjärde och femte stadiet hör till mellanfasen och de två sista stadierna hör till slutfasen.

Inledningsfasen

I inledningsfasen skall de vuxna pussla ihop familjen till en fungerande helhet var alla stöder och lyssnar på varandra. De vuxna använder sig av tidigare erfarenheter och egna förväntningar på hur en familj ska fungera och se ut.

Ofta försöker biologiska föräldern kompensera för den smärta som skilsmässan orsakat och ett stort misstag många gör är att tro att alla i den nya familjen ska bli lyckliga och älska varandra. I detta skede har barnen ännu svårt att acceptera bonusföräldern vilket leder till känsla av utanförskap för hen. Det är viktigt att alla i familjen kan prata öppet om hur de känner eftersom det annars finns risk att negativa känslor tar över och förhållandet går i kras. Vänners stöd väldigt viktigt.

4

Mellanfasen

Här börjar familjen reda ut konflikter som uppstått och detta kan leda till att de biologiska familjebanden stärks. Därför måste den biologiska föräldern hitta en balans mellan barnen och den nya partnern. Konkreta förändringar sker i familjestrukturen genom gemensamma regler och överenskommelser. Ensamtid för de vuxna är viktigt för att familjen skall hållas ihop. Det är lättare att börja prata öppet i familjen eftersom man redan bott ihop en tid och lärt känna varandra bättre. Även samhörigheten mellan barnen och den nya vuxna har börjat skapas.

Sena fasen

Familjen fortsätter med att göra konkreta förändringar och de vuxna har ett fungerande förhållande. Familjegrunden börjar vara så stark att man tillsammans kan möta olika situationer i samhället som till exempel ex-partners och konflikter i hur barnen skall bo. Alla har hittat sin plats och en familjeidentitet har bildats. Även närheten ökar och relationerna blir allt mer öppna.

Om du vill läsa mer om nyfamiljens utvecklingsfaser:

Huonetta vai Sukua, Elämä uuserheessä – Kaisa Raittila & Päivi Sutinen
Becoming a newfamily, pattern of development in remarriage families – Patricia Papernow

5

Kommunikation

Barn filosoferar och funderar ofta på livet samt på framtiden. Därför är det goda skäl att låta barnet vara med i diskussioner och planeringar. I nyfamiljen är det viktigt att visa åt barnen att de vuxna är bra på samarbete då de för positiva dialoger. Detta ger trygghet och även mindre barn känner av den optimistiska stämningen. Då föräldrarna öppnar personliga dialoger med att säga "Idag var det en besvärlig/rolig dag på jobbet, för att..", så kan det hjälpa barnet att själv öppna upp om sin dag. Forskning visar att modern och fadern ställer ungefär lika mycket pedagogiska frågor, det skiljer sig mer vid typen av frågor, retoriska eller informationssökande frågor. Då man önskar ärliga svar från barnet så skall man våga fråga rakt ut vad man undrar. Är relationen byggd med öppenhet och tillit så kan man få höra både positiva och negativa svar. Man kan linda in diskussionen genom att fråga vad barnet tycker om att göra, för att fortsätta med frågor om hur man kan få det bättre hemma och vad barnet önskar att hitta på för aktiviteter. Det är viktigt att tacka barnet för pratstunden då den är slut.

6

Kommunikationen mellan barnets två hem

Om kontakten mellan biologiska föräldrarna är spänd, så hjälper det att man kommer överens om hur kontakten ska ske och om vad, t.ex. barnet eller praktiska ärenden.

Man kan kommunicera på olika kommunikationskanaler som till exempel E-mail, sms, telefonsamtal eller träffas i verkligheten. Det finns även digitala verktyg som kan underlätta vardagen, dessa kan vara en familjekalender eller verktyg för ekonomisk planering. Att tala per telefon kan man spara till mer akuta händelser eller ärenden som är svåra att få i skriftform. Överlämningar osv kan skötas på andra sätt än att träffas.

För att undvika separationsångest då barnet byter hem så finns det en hel del knep man kan använda sig av. Håll fast vid rutiner vid hämtning och lämning och meddela genast om någon blir försenad eller någon ändring sker, barn blir lätt oroliga eller stressade om ena föräldern inte är i tid. Diskutera inte problem vid överlämningen och håll inne med kritik.

Överlämningar i hemmet kan överlag vara svårare då barnet inte vill lämna sitt rum, leksaker o.s.v. Det kan därför vara lättare på en neutral plats som exempelvis dagis. Att ge avsked åt barnet kan vara svårt och båda föräldrarna kommer att utveckla sin egen stil och rutin för det. Barnet kan ha svårt att lämna sin ena förälder och då hitta på olika sätt för att fördröja avskedet men också hitta på egna hejdå-ritualer som ger trygghet. Om barnet har svårare för att lämna ena föräldern och inte vill åka till den andra, så är det bra om man uppmuntrar barnet att berätta vad som är tungt. Att berätta åt barnet vad medföräldern har för planer under vistelsen där hjälper barnet att se framemot det. Barnet behöver lugn och ro vid byte av hem, det är bäst att åka hem direkt och låta barnet landa innan man hittar på olika aktiviteter.

7

Konflikthantering

Konflikter med barn kan ofta handla om att vi som vuxna ställer för höga krav. En tumregel som kan vara bra att följa är att barn som kan uppföra sig gör det. Anpassa kraven individuellt för barnet och inte endast vad hen åldersmässigt borde klara av. Om det är mycket bråk i vardagen kan man fundera på vilka situationer som provocerar fram det, oftast kan man lösa situationen på annat vis för att undvika gräl. När ett gräl väl har börjat, så är det viktigt att den vuxna håller sig lugn. Om den vuxna tappar tålamodet och blir upprörd, så kommer barnet känna av stämningen och sannolikt bli på ännu sämre humör. När en ny vardag skapas kan det ta tid innan barnet anpassar sig till det nya livet och då kan konflikterna öka.

Barn kan ha svårt att greppa det att hens föräldrar tycker och tänker olika om vissa saker. Man kan försöka förklara för barnet att det är normalt att tycka olika om saker och att det inte betyder att ena har rätt och den andra fel. Det är dock positivt att barnet lär sig att man kan göra på olika sätt vilket stimulerar barnet att tänka självständigt. Barnet lär sig även att man måste tolerera och respektera andras åsikter även fast man inte tycker samma själv.

Då föräldrarna grälar så utsätts barnet för olika tillstånd, hen kan behöva dölja sina känslor, känna att hen måste välja sida, bära på hemligheter, skydda den ena föräldern, undvika att svara på frågor om den andra föräldern och behöva lyssna på elakt prat om sin ena förälder. Det är alltid viktigt att låta barnet prata och diskutera om sina känslor, eftersom det hjälper dem att utveckla ett friskt känsloliv. Vid konflikter bör man bekräfta barnet att hen inte är orsaken till det.

Gränssättning

Vid bildandet av en nyfamilj och då en bonusmor- eller far kommer in i bilden är det viktigt att den biologiska föräldern och bonusföräldern talar igenom vad som gäller i familjen och vem som sätter gränser. Det är till fördel för familjen ifall det är den biologiska föräldern som till en början sätter gränser för sina barn. Då barnet har fått en bra relation till sin bonusförälder kan denna ta en mer aktiv del av gränssättande i familjen. Det kan vara bra att den biologiska föräldern i början inför barnen ber bonusföräldern om hjälp så barnen förstår att det är föräldern som har huvudansvaret men att bonusföräldern hjälper till. Bonusföräldern bör skapa en ny egen relation till barnet och inte försöka ersätta biologiska föräldern.

Då det uppstår problem i gränssättningen skall båda föräldrarna diskutera med varandra och finna en gemensam linje för uppfostran, även om föräldrarna har separerat underlättar det då båda tar ansvar i svåra frågor. Det är viktigt att våga säga nej till barn även om det kan leda till en konflikt eftersom barn annars lär sig att de genom aggressions- och känsloutbrott kan få sin vilja igenom. Konflikträdsla syns mer hos föräldrar som separerat vilket kan bero på skuld-känslor föräldrarna har för skilsmässan, att man är rädd för att förlora sitt barns kärlek eller rädsla för att barnet skall favorisera den andra föräldern ifall man nekar barnet. Oftast har det ändå motsatt effekt på barnen ifall föräldern inte vågar sätta gränser.

Barnet kan lätt lura till sig fördelar då föräldrarna är skilda, genom att till exempel säga att ena föräldern har denna regel, eller gav lov till att göra detta. De kan även försöka provocera föräldern genom att säga att medförälderns nya kärlek är härlig, och skall köpa nya saker åt barnet. Detta händer oftast då barnet vill ha uppmärksamhet och känner sig övergiven. Då de blir äldre kan de hota med att de hellre vill bo hos den ena föräldern om de inte får som de önskar. Det är inte ovanligt att de försöker hitta på saker så att föräldrarna skulle börja tycka om varandra igen.

10

Nyfamiljens inverkan på barn i åldern 0-5 år

Som en del av den psykiska utvecklingen börjar barnet redan från födseln utveckla en relation till sina föräldrar. Barn tros lättare klara av en separation från endera föräldern ifall de inte ännu utvecklat ett starkt känslomässigt band. Barns personlighet och förmåga att anpassa sig till nya situationer spelar roll i hur barnet kommer uppleva både skilsmässan men även bildandet av en nyfamilj. De har lätt för att reagera på föräldrarnas sinnesstämning och kan bli både stressade och oroliga ifall föräldern är stressad. Då en nyfamilj bildas skall flera personers erfarenheter pusslas ihop och nya vardagsrutiner bestämmas, detta kan medföra stress som återspeglas i barnets beteende och kan visas som ett större behov av uppmärksamhet, grinighet, sömnsvårigheter eller aptitlöshet.

För barn är det viktigt att ha en eller några personer i sin omgivning att knyta an till som uppfyller samma funktion som en förälder. Långvariga och stabila relationer ger trygghet åt barnet, vid introducering av nya personer till barnets liv skall det ske i barnets takt och helst tillsammans med en förälder.

Efter 2½ års ålder uppnås känslomässig objektkonstans och barnet kan börja sakna personer som inte är närvarande. De biologiska föräldrarna måste komma överens hur dessa situationer skall skötas och bonusföräldern skall inte kompensera för distansföräldern eller försöka ta dennes plats i barnets liv.

11

Barn i 3-5 års ålder är mest känsliga för förändringar och sårbara för känslor av förlust och avvisning. Barnet behöver tid för att anpassa sig till den nya familjesituationen och stöd av föräldern för att inte känna sig avvisad. Att bli del av en nyfamilj är en stor livsomställning för barnet vars identitetsutveckling kan hämmas och det kan ske baksteg i utvecklingen, upplevas mer motsträvt beteende eller koncentrationssvårigheter hos barnet. Ifall det tidigare funnits känslomässiga problem hos barnet kan dessa förvärras av omställningen medan barn med gott självförtroende klarar det bättre.

Redan i ung ålder kan barn återuppleva situationer de varit med om och aktivt arbeta genom dessa händelser med fantasilekar. Lek är barnets sätt att anpassa sig till sin miljö och hantera stress. Från 3 års ålder kan barnet visa oro det känner i leken. Lek lindrar ångest men ifall ångesten blir överväldigande slutar barnet leka.

12

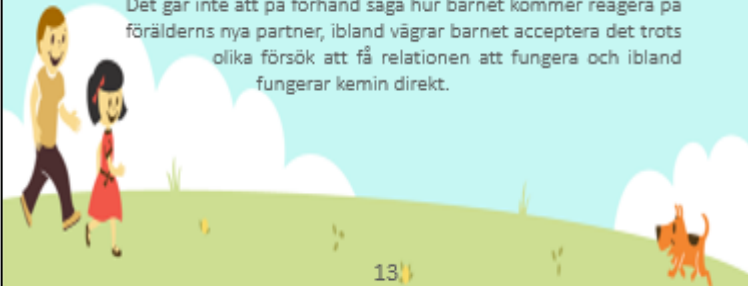
Relationerna inom familjen

Alla trygga relationer barnet har till olika familjemedlemmar är till barnets fördel. En nyfamilj kan ge möjlighet till fler trygga vuxna i barnets liv vilket i många fall är en tillgång. Syskonrelationer är betydelsefulla för barnets socioemotionella utveckling samtidigt som barnens relationer till varandra är väsentliga för nyfamiljens samhörighet.

Alla situationer är unika och man kan inte veta på förhand hur barnet kommer att reagera på bonusföräldrar. Det rekommenderas att man väntar minst 2-3 år innan man flyttar ihop. Då barnet presenteras för bonusföräldern så skall alla reaktioner tas på allvar. Relationen till de biologiska föräldrarna spelar roll i hur bra barnet klarar av förändringar, forskning visar att nyfamiljsbildandet ändå går bättre om barnet har en bra relation till bonusföräldern. En studie visar att barn har stort stöd av sin mor om hon är öppen, lyhörd, ärlig och är villig att diskutera om nyfamiljen. Barn kan känna av lojalitetskänslor mot sina biologiska föräldrar då bonusföräldrar kommer in i bilden.

Bonusföräldern bör inte ha några mål för relationen till sina bonusbarn utan låta dem bestämma takten för hur relationen utvecklas samt ge dem den tid de behöver. För att skapa en bra relation måste bonusföräldern våga öppna sig och vara personlig.

Det går inte att på förhand säga hur barnet kommer reagera på föräldrarnas nya partner, ibland vägrar barnet acceptera det trots olika försök att få relationen att fungera och ibland fungerar kemin direkt.

13

Inom en nyfamilj kan det finnas biologiska-, halv- och bonussyskon. Syskonrelationerna i en nyfamilj är speciella eftersom syskonordningen byggs upp slumpmässigt och man kommer från olika familjekulturer. Barnen hamnar vid bildandet av nyfamiljen söka en ny plats och roll i syskonskaran. Föräldrarna har en viktig roll att stöda och stärka syskonrelationerna. För barnen spelar det inte så stor roll om de är biologiska eller inte biologiska syskon, den biologiska föräldrelationen är mer betydelsefull.

14

Källor

Aifvén, M., & Hallin, L. (2012). *Föräldrars frågor om barn 0-5 år*. Mölnlycke: Gothia Förlag.

Arnö, S. Bidö S., Harnesk, E. *Tryggt föräldraskap-om att hantera konflikter med barn*. Bromma: NilssonBergholm Hämtat från https://www.raddabarnen.se/globalassets/dokument/rad-kunskap/handbocker/tryggt_foraldraskap_radda_barnen.pdf den 14 2020

Barnavårdsföreningen i Finland. (2017). *S som i skilsmässa N som i nyfamilj. Samlade berättelser*. Helsingfors: Trinet Oy

Befolkningsbundet. (u.å.). *Uusperheen parisuhde*. Hämtat från https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/uusperheen-parisuhde/ den 27 3 2020

Befolkningsförbundet. (u.d.). *Kohti erorauhaa*. Hämtat från https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhteen-krisisit/erokriisit/kohti-erorauhaa/ den 20 2 2020

Bergström, M. (2018) *Att skiljas med barn-föräldrar i två hem*. Stockholm: Bonnier Fakta.

Broberg, M. (2010). *Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 52/2010*. Hämtat från Uusperheen voimavarat ja lasten hyvinvointi: https://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/Hffc3482f3b3a9c92e6a2cf03700b94a/1579527542/application/pdf/8645129/Uusperheen%20voimavarat%20ja%20lasten%20hyvinvointi_Broberg_2010.pdf den 6 2 2020

Butler, I., Douglas, G., Murch, M., Robinson, M., & Scanlan, L. (2003). *Divorcing Children: Children's experience of their parents' divorce*. London: Jessica Kingsley Publishers.

Carlberg, G. (1990). *Dynamisk utvecklings psykologi*. Lund: Tryck BTJ Tryck.

Clarke-Stewart, A., & Brentano, C. (2006). *Divorce - Causes and consequences*. United States of America: Yale university press.

Hansson, J. Oscarsson, C. (2005). *Lyckliga barn - En bok om föräldraskap*. Västerås: ICA Bokförlag

Häggman-Laitila, A. (11 2013). *Mannerheims barnskyddsförbund*. Hämtat från Barnet under olika levnadsår 6-12 månader: <https://cdn.mil.fi/prod/2017/08/07191722/Lapsi-eri-ikäkausina-6-12kk-SVE.pdf> den 15 3 2020

Juul, J. (2019). *Bonusföräldrar-möjligheter och fallgropar*. (M. Ruthman, Övers.) Sverige: Familylab Sverige. Hämtat från <https://books.google.fi/books?id=GLG2DwAAQBAJ&pg=PA9&pg=PA9&q=nyfamilj+betydelse&source=bl&ots=XVMoyMB8oo&sig=ACfU3U0JKtNI68ddHYtCtwcHL3QqIVRnnw&hl=fi&sa=X&ved=2ahUKewjGxuHpsePnAhWP5KQjHRpDC3c4ChDoATAFegQjBxAB#v=onepage&q&f=false> den 24 2 2020

15

- Juul, J. (2011). *Pappa-dina utmaningar som man och partner*. Falun: ScandBook AB. Hämtat den 29 2 2020
- Juul, J. Oien, M. (2011). *Ge plats för familjen*. Stockholm: Cappelen Damm AS
- Marian-Khan, C. (9 2017). *Working with Stepfamilies*. Hämtat från Australian and New Zealand Journal of Family Therapy 2017, 38, 329–341 doi: 10.1002/anzf.123:
<http://ezproxy.nova.fi:2094/ehost/detail/detail?vid=6&sid=c4a8e038-2e0e-4b7c-ac08-17daa7a41ac6%40sdc-v-sessmgr02&bdata=JnNpdGU9ZWhvc3QtbGl2ZQ%3d%3d#AN=125802674&db=afh> den 12 3 2020
- Monimuotoiset perheet. (u.d.). *Uusperheen kohtaaminen*. Hämtat från <https://monimuotoisetperheet.fi/ammattilaiset-ja-opiskelijat/kohtaaminen/uusperheen-kohtaaminen/> den 27 3 2020
- Nilsson, J. (2008) *Överlevnadshandbok för skilda föräldrar med gemensamma barn*. Stockholm: Ego förlag
- Papernow, P. L. (2009). *Becoming a newfamily, Patterns of development in remarried families*. New York: Routledge.
- Raittila, K., & Sutinen, P. (2008). *Huonetta vai sukua, elämää uusperheessä*. Helsinki: Kirjapaja.
- Sinkkonen, J. (2012). *Lapsen kanssa hyvinä ja pahoina hetkinä*. Helsinki: WSOY
- Sinkkonen, J. (2012). *Mitä lapsi tarvitsee hyvään kasvuun*. Helsinki: WSOY.
- Statistikcentralen. (den 5 12 2018). *Perheet 2017*. Hämtat från Vuosikatsaus: http://tilastokeskus.fi/tii/perh/2017/02/perh_2017_02_2018-12-05_fi.pdf den 11 2 2020
- Yu, Y., Bonawitz, E., & Shafto, P. (1/2 2019). Pedagogical Questions in Parent–Child Conversations. *Child Development*, 90(1), 147-161. Hämtat från file:///C:/Users/nystri/Desktop/artikel%203.pdf den 2 11 2020